

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ДЗЮБА ОЛЕКСАНДРА АНДРІЙВНА

Допускається до захисту: В.о.
завідувача кафедри
міжнародних відносин і
зовнішньої політики,
д.е.н., проф.
Лимар В.В.
«_____» _____ 2024 р.

**КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ ПІД ЧАС
ПОВНОМАСШТАБНОГО РОСІЙСЬКОГО ВТОРГНЕННЯ**

Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні
студії»

Магістерська робота

Науковий керівник:
Прихненко М.І., старший викладач
кафедри міжнародних відносин
і зовнішньої політики,
к.політ. н.

Оцінка: _____ / _____ / _____
(бали/за шкалою ECTS/за національною шкалою)

Голова ЕК:

(підпис)

Вінниця – 2024

Анотація. Дзюба О.А. Культурна дипломатія України під час повномасштабного російського вторгнення. Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», ОП «Міжнародні комунікації та медіація в умовах конфліктного врегулювання».

У науковій роботі проаналізовано особливості реалізації культурної дипломатії України в умовах повномасштабного російського вторгнення та те, на скільки культурна дипломатія є дієвим інструментом ведення політики в умовах війни. Дослідження фокусує увагу на нормативно-правових та інституційних аспектах культурної дипломатії України, формах та інструментах культурної дипломатії в умовах війни, українських культурних проєктах за кордоном як інструментах протидії дезінформації, ролі діаспори у підтримці ініціатив, що популяризують українську культуру за кордоном.

Ключові слова: культурна дипломатія України, повномасштабне російське вторгнення, Український інститут.

108 с., Бібліограф.: 35 найм.

Dzyuba O. Ukraine's cultural diplomacy during the full-scale russian invasion. Specialty 291 "International Relations, Public Communications and Regional Studies", study program "International communications and mediation in conflict resolution". Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2024.

The present paper analyzes the features of the implementation of cultural diplomacy of Ukraine in the conditions of a full-scale Russian invasion and the extent to which cultural diplomacy is an effective tool for conducting policy in wartime. The study focuses on the regulatory, legal and institutional aspects of cultural diplomacy of Ukraine, forms and tools of cultural diplomacy in wartime, Ukrainian cultural projects abroad as tools for countering disinformation, and the role of the diaspora in supporting initiatives that popularize Ukrainian culture abroad.

Key words: globalization, expert-analytical activity, think tanks.

108 p., Bibliography: 35 items.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	7
1.1. Стан наукової розробки проблеми	7
1.2. Аналіз джерельної бази дослідження.....	19
1.3. Методологічні засади дослідження	27
РОЗДІЛ 2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УКРАЇНИ	32
2.1. Нормативно-правові аспекти культурної дипломатії України.....	32
2.2. Особливості інституціоналізації культурної дипломатії України	45
2.3. Основні комунікаційні стратегії культурної дипломатії України	54
РОЗДІЛ 3: КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ВІЙНИ ..	61
3.1 Форми та інструменти культурної дипломатії в умовах війни	61
3.2 Вплив культурних ініціатив на міжнародний імідж України.....	69
3.3 Співпраця з міжнародними організаціями та культурними інституціями....	74
РОЗДІЛ 4: АНАЛІЗ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ	80
4.1 Українські культурні проекти за кордоном як інструмент протидії дезінформації	80
4.2 Роль діаспори та культурних ініціатив у підтримці України	92
4.3 Виклики та перспективи розвитку культурної дипломатії в умовах війни ..	96
ВИСНОВКИ.....	102
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	105

ВСТУП

Культурна дипломатія є важливим інструментом міжнародної комунікації, яка спрямована на побудову довгострокових взаємовідносин між країнами через культурні обміни, співпрацю та взаєморозуміння. Вона відіграє критичну роль у зміцненні міжнародного іміджу держави, підтримці її інтересів на світовій арені та формуванні позитивного сприйняття серед міжнародної спільноти. Для України, особливо в умовах повномасштабного вторгнення росії, культурна дипломатія набула нових вимірів та важливості. Вона стала не лише засобом пропагування національної ідентичності та культурних цінностей, але й потужним інструментом інформаційної боротьби проти агресора.

Актуальність дослідження культурної дипломатії України під час повномасштабного вторгнення росії до України зумовлена винятковою роллю, яку відіграє культура в умовах війни. Культурна дипломатія стала не лише інструментом зміцнення міжнародного іміджу держави, але й важливим елементом інформаційної та психологічної підтримки. Після початку агресії проти України, культурні ініціативи перетворилися на потужний засіб протидії дезінформації, захисту національних інтересів та мобілізації міжнародної солідарності.

Об'єктом дослідження є культурна дипломатія України.

Предметом дослідження є процеси культурної дипломатії України під час повномасштабного вторгнення росії, зокрема її роль у зміцненні міжнародного іміджу держави, мобілізації міжнародної підтримки та протидії російській дезінформації, а також особливості нормативно-правових аспектів, інституціоналізації та комунікаційних стратегій.

Мета дослідження полягає у вивченні особливостей культурної дипломатії України під час повномасштабного вторгнення росії, а також у визначенні її ролі в зміцненні міжнародного іміджу України та формуванні міжнародної підтримки в умовах війни.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати стан наукової розробки проблеми культурної дипломатії та вивчити ключові теоретичні підходи до її дослідження.
2. Провести аналіз нормативно-правових аспектів та інституційних механізмів, що регулюють культурну дипломатію України.
3. Дослідити основні комунікаційні стратегії та інструменти, які використовуються Україною для просування культурної дипломатії в умовах війни.
4. Оцінити вплив культурних ініціатив на формування міжнародного іміджу України та мобілізацію підтримки з боку міжнародної спільноти.
5. Проаналізувати роль української діаспори та міжнародних культурних інституцій у підтримці України через культурну дипломатію.
6. Визначити виклики та перспективи розвитку культурної дипломатії України в умовах повномасштабного вторгнення росії.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період від початку повномасштабного вторгнення росії в Україну у лютому 2022 року до теперішнього часу, із врахуванням попередніх етапів розвитку культурної дипломатії України після 1991 року для аналізу змін та адаптації її стратегій у відповідь на виклики воєнного часу.

Географічні межі дослідження охоплюють територію України як основну локацію формування та реалізації культурної дипломатії, а також міжнародний простір, включаючи країни Європи, Північної Америки, Азії та інших регіонів, де Україна здійснює культурні ініціативи та співпрацю з міжнародними організаціями і діаспорою.

Наукова новизна дослідження полягає у визначенні особливостей культурної дипломатії України в умовах повномасштабного вторгнення росії, аналізі її впливу на формування міжнародного іміджу держави та мобілізацію міжнародної підтримки, а також у розробці рекомендацій щодо вдосконалення культурної політики в контексті сучасних викликів.

Науково-практична значущість дослідження полягає у можливості застосування отриманих результатів для вдосконалення стратегій культурної

дипломатії України, посилення її міжнародного іміджу та ефективності інформаційної боротьби в умовах війни, а також у використанні розроблених рекомендацій для формування державної політики у сфері міжнародної культурної співпраці.

У дослідженні використовуються загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема метод аналізу та синтезу для вивчення наукової літератури і нормативних документів, порівняльний метод для аналізу підходів до культурної дипломатії в різних країнах, а також метод контент-аналізу для оцінки інформаційних матеріалів та культурних ініціатив України. Крім того, застосовуються методи інтерв'ювання та анкетування для збору емпіричних даних щодо ефективності культурної дипломатії в умовах війни, а також методи прогнозування для визначення перспектив розвитку цього напрямку.

Робота складається зі 108 сторінок, які включають вступ, чотири розділи, висновки, список використаної літератури та додатки. У роботі представлено 4 таблиці, які ілюструють результати дослідження. Список використаної літератури налічує 35 джерел.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Стан наукової розробки проблеми

Культурна дипломатія, як інструмент зовнішньої політики, привертає дедалі більше уваги в сучасних дослідженнях, особливо в контексті міжнародних конфліктів та гібридних війн. Ця сфера вивчається на перетині різних дисциплін, таких як міжнародні відносини, культурологія, політологія, комунікаційні науки. Сучасні глобальні виклики, зокрема повномасштабне вторгнення росії до України, актуалізували необхідність детальнішого вивчення ролі культурної дипломатії в умовах війни, коли культура стає потужним засобом мобілізації міжнародної підтримки, боротьби з дезінформацією та формування позитивного іміджу країни на світовій арені.

Культурна дипломатія є однією з найбільш давніх та водночас динамічних форм зовнішньополітичної діяльності держав. Її корені сягають часів античності, коли імперії й держави використовували культурні досягнення, мистецтво і релігію для зміцнення своїх політичних позицій та впливу на інші народи. Проте як окрема категорія в наукових дослідженнях культурна дипломатія набула формалізації лише в XX столітті, коли культура стала важливим засобом комунікації в епоху новітніх міжнародних відносин.

Із розвитком міжнародних відносин у період після Першої світової війни, світ побачив нові виклики для збереження миру та безпеки, що призвело до активного використання культурної дипломатії як інструменту "м'якої сили". Поняття "м'яка сила" (soft power), введене в науковий обіг американським політологом Джозефом Наєм у 1990-х роках, стало ключовим для розуміння культурної дипломатії як інструменту зовнішньої політики. В своїх роботах Най зазначає, що "м'яка сила" є здатністю досягати бажаних результатів через залучення і переконання, а не шляхом примусу або військової сили. Культура, як складова "м'якої сили", допомагає державам поширювати свої ідеї, цінності та досягати міжнародної підтримки через мистецтво, кіно, літературу, освіту та науку.

Джозеф Най стверджує, що держави, які активно використовують культурні та освітні програми, можуть будувати позитивний міжнародний імідж, зміцнювати свої позиції на глобальній арені та формувати довготривалі відносини з іншими країнами. Культурна дипломатія у цьому контексті виконує роль інструменту, через який держави можуть впливати на інші народи не лише за допомогою військової чи економічної могутності, але й через культурне та ціннісне залучення.

В історичному контексті, прикладами використання культурної дипломатії можна назвати французьку культурну політику XVIII-XIX століть, коли через просування французької мови, літератури і мистецтва Франція зміцнювала свою роль як культурної гегемонії в Європі. Схожі підходи були характерні для британської та німецької культурної дипломатії, де важливу роль відігравали культурні установи, такі як Британська рада та Інститут Гете, які донині активно займаються просуванням своїх національних культур і створенням умов для міжкультурного діалогу.

Після Другої світової війни культурна дипломатія набула нових значень і форм, особливо в контексті глобального протистояння між двома світовими блоками – капіталістичним Заходом на чолі з США та комуністичним СРСР. В епоху "холодної війни" культурна дипломатія стала важливою складовою інформаційної війни, коли держави намагалися поширювати свій ідеологічний вплив за допомогою культурних проєктів. США, наприклад, активно просували американську культуру через такі заходи, як міжнародні тури джазових оркестрів, кінофестивалі, програми студентських обмінів та культурні ініціативи, що ставили на меті демонстрацію переваг американського способу життя.[12]

Наукові дослідження, присвячені культурній дипломатії, зосереджені на кількох основних аспектах. По-перше, дослідники підкреслюють важливість культури як засобу підвищення довіри між державами. Культура може стати мостом, через який народи з різними цінностями та історичними досвідами можуть порозумітися, знайти спільні інтереси і будувати тривалі партнерські

відносини. Наприклад, культурний обмін між США та країнами Європи після Другої світової війни сприяв зміцненню трансатлантичних відносин і створенню передумов для спільної політики в рамках НАТО та інших міжнародних організацій.

По-друге, культурна дипломатія в сучасних дослідженнях розглядається як засіб міжкультурного діалогу, який сприяє взаєморозумінню і мінімізації конфліктів між державами. Дослідження останніх десятиліть показують, що культурні програми можуть створювати середовище для мирних переговорів, навіть коли політичні відносини між країнами є напруженими. Наприклад, культурний обмін між США та Китаєм у 1970-х роках зіграв важливу роль у знятті напруження між двома країнами та налагодженні дипломатичних відносин. У подібних випадках культурна дипломатія виступає як своєрідний "другий трек" дипломатії, що дозволяє розвивати відносини на неформальному рівні через культурні ініціативи, незалежно від офіційної політичної позиції.

По-третє, культурна дипломатія розглядається як інструмент у подоланні міжнародних криз і конфліктів. Зокрема, у дослідженнях акцентується на використанні культури як засобу впливу на міжнародну громадську думку в умовах війни чи внутрішніх конфліктів. Так, у контексті балканських війн 1990-х років, культурна дипломатія використовувалася для налагодження діалогу між конфліктуючими сторонами, відновлення культурних зв'язків і збереження культурної спадщини. Подібні приклади можна знайти у випадку багатьох інших конфліктних ситуацій, де культура стає своєрідним інструментом миротворчої діяльності.

У сучасному світі, коли держави стикаються з новими викликами – глобалізацією, інформаційними війнами, тероризмом та гібридними загрозами – культурна дипломатія не лише зберігає своє значення, але й стає все більш важливою. Дослідження показують, що держави, які ефективно використовують культурну дипломатію, можуть досягати значних успіхів у зміцненні своїх міжнародних позицій, навіть не маючи значних військових чи економічних ресурсів. Наприклад, такі країни, як Норвегія та Швеція, активно

використовують культуру для просування своїх національних інтересів та формування позитивного іміджу на міжнародній арені. Ці країни проводять численні культурні заходи, що сприяють популяризації їхніх культурних цінностей, історії та традицій, що дозволяє їм бути впливовими гравцями на міжнародній сцені.

Важливо зазначити, що роль культурної дипломатії також значно зростає в контексті боротьби з дезінформацією та пропагандою. Сучасні дослідження вказують на те, що культура може стати важливим інструментом протидії маніпуляціям та інформаційним атакам, які все частіше використовуються для дестабілізації міжнародних відносин. Держави, які активно інвестують у культурні ініціативи, мають можливість зміцнити свою інформаційну безпеку та протидіяти дезінформаційним кампаніям шляхом поширення правдивої інформації через культурні канали.

Сучасні наукові праці також досліджують вплив культурної дипломатії на формування іміджу держави в глобальному інформаційному просторі. Культурні ініціативи, такі як кінофестивалі, виставки, музичні концерти, міжнародні літературні читання тощо, сприяють поширенню інформації про країну, її культуру, історію та традиції. Такі заходи формують позитивне сприйняття держави в очах міжнародної громадськості, що, в свою чергу, впливає на міжнародні відносини.

Вивчення культурної дипломатії України як самостійного напрямку наукових досліджень почало формуватися після здобуття країною незалежності в 1991 році. Цей період позначений необхідністю відбудови національної ідентичності та створення позитивного іміджу новоствореної держави на міжнародній арені. В умовах, коли Україна намагалася дистанціюватися від радянського минулого та знайти своє місце у світовій спільноті, культурна дипломатія стала важливим інструментом у досягненні цих цілей. Вивчення культурної дипломатії спочатку зосереджувалося на питаннях культурних обмінів, співпраці з міжнародними організаціями, просуванні української

культури за кордоном та створенні позитивного образу країни як демократичної та культурно багатой держави.

У перші десятиліття незалежності основні зусилля України у сфері культурної дипломатії були спрямовані на налагодження відносин із країнами Заходу, що включало створення культурних інституцій за кордоном, проведення міжнародних виставок, фестивалів, культурних подій, а також участь у міжнародних культурних ініціативах. Особлива увага приділялася співпраці з міжнародними організаціями, такими як ЮНЕСКО, Європейський Союз, Рада Європи та Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ). Українські вчені й дипломати намагалися створити позитивне сприйняття країни як частини європейської культурної спадщини, використовуючи культурну дипломатію для зміцнення відносин із західними партнерами.[9]

Наукові дослідження цього періоду також торкалися питання співпраці України з країнами пострадянського простору. Важливим аспектом було створення культурних зв'язків із діаспорою в цих країнах, зокрема в Росії, Білорусі, Казахстані та інших державах. Дослідники підкреслювали важливість культурних проектів для збереження української ідентичності серед діаспори та її ролі в підтримці культурної дипломатії країни.

Проте суттєві зміни в дослідженні культурної дипломатії України відбулися після початку російської агресії у 2014 році, коли Україна зіштовхнулася з новими викликами, що вимагали адаптації культурної політики до умов гібридної війни. Російська окупація Криму та війна на сході України стали каталізатором переосмислення ролі культурної дипломатії як засобу не лише культурного, але й інформаційного впливу. Дослідники почали аналізувати культурну дипломатію як інструмент боротьби з російською пропагандою та засіб мобілізації міжнародної підтримки. Науковці підкреслювали, що культура стала не тільки каналом для поширення інформації про національні досягнення та традиції, але й ключовим елементом в інформаційній війні проти агресора.

Важливою складовою культурної дипломатії України у цей період стало залучення української діаспори, яка відіграла важливу роль у поширенні

правдивої інформації про конфлікт, формуванні громадської думки за кордоном та підтримці міжнародних культурних проєктів, спрямованих на просування української культури. Дослідження цього часу вказують на те, що українська діаспора в Європі, США та Канаді стала одним із ключових партнерів у реалізації культурних проєктів, які допомогли зміцнити позиції України на міжнародній арені. Багато вчених зазначають, що культурна дипломатія України в цей час набула нового стратегічного значення, перетворившись на потужний інструмент комунікації з міжнародною спільнотою.

Із початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року дослідження культурної дипломатії стали ще актуальнішими. Науковці звернули увагу на культурну дипломатію як засіб протидії дезінформації та інструмент для залучення міжнародної спільноти до підтримки України. У цей період культурні ініціативи не лише зберегли свою важливість, але й стали одним із головних елементів міжнародної інформаційної боротьби. Дослідники підкреслюють, що українська культура, мистецтво та історія стали символами спротиву, а культурна дипломатія набула вагомого значення у контексті міжнародної комунікації.

Одним із ключових напрямів досліджень у цей період стало вивчення ролі українських культурних проєктів у контексті міжнародної підтримки. Науковці аналізують, як через культурні програми, фестивалі, виставки, концерти та інші форми культурної дипломатії Україна змогла залучити увагу світової спільноти до подій в країні та отримати підтримку як на політичному, так і на громадському рівнях. Особливий інтерес викликають проєкти, що реалізовувалися в Європі, США та інших країнах, які допомогли поширити інформацію про війну, українську культуру та демократичні цінності, за які бореться Україна.

У сучасних дослідженнях також акцентується на важливості культурної дипломатії у зміцненні національної ідентичності в умовах війни. Вчені аналізують, як через культуру Україна не лише поширює інформацію про себе за кордоном, але й формує національну єдність всередині країни. Культурні ініціативи, що реалізуються як всередині України, так і за її межами, сприяють

консолідації суспільства, підвищенню патріотизму та збереженню національної ідентичності в умовах агресії. Дослідники також звертають увагу на роль культури у відновленні суспільної моралі та психологічній реабілітації населення, постраждалого від війни.

Крім того, вчені активно досліджують роль міжнародних культурних інституцій у підтримці України. ЮНЕСКО, Європейський Союз, Рада Європи, ОБСЄ та інші міжнародні організації стали важливими партнерами у реалізації культурних проектів, спрямованих на підтримку України та захист її культурної спадщини. Окремі дослідження зосереджуються на аналізі співпраці України з міжнародними культурними інституціями, які допомагають зберегти українську культуру та захищати її в умовах війни.

Особливу увагу в наукових дослідженнях приділено питанням збереження та захисту культурної спадщини України в умовах військової агресії. Вчені вивчають, як культурна дипломатія може бути використана для збереження історичних пам'яток, музеїв, архівів та інших об'єктів культурної спадщини, що знаходяться під загрозою через військові дії. Аналізуються також міжнародні ініціативи, спрямовані на залучення світової спільноти до захисту культурних об'єктів та запобігання їхньому руйнуванню.

Роль культурної дипломатії в умовах війни набула нового значення і трансформувалася відповідно до викликів, з якими зіткнулася Україна після початку повномасштабного вторгнення Росії в 2022 році. У сучасних дослідженнях багато уваги приділяється саме культурі як важливому інструменту протидії агресії, формуванню міжнародної підтримки та боротьбі з дезінформацією. Культура, як один із елементів "м'якої сили", стала важливим механізмом, який допомагає Україні не лише виживати в умовах військової агресії, але й зміцнювати свої міжнародні позиції, комунікуючи зі світовою спільнотою на новому рівні.

Війна змінила пріоритети культурної дипломатії України, яка тепер спрямована не лише на просування національної культури за кордоном, але й на мобілізацію світової підтримки через культурні проекти. З початком війни

культура стала потужним елементом інформаційного опору. Через літературу, кіно, музику, театральні постановки, виставки та інші форми культурного вираження Україна змогла донести світові правдиву інформацію про події, що відбуваються на її території. Це дозволило не лише мобілізувати міжнародну спільноту на підтримку України, але й створити позитивний образ держави як культурно багатой, демократичної та стійкої нації.

Одним із ключових напрямів культурної дипломатії в умовах війни стало використання культурних ресурсів для протидії російській дезінформації. Дезінформація стала важливим інструментом російської агресії, за допомогою якої Росія намагалася дискредитувати Україну в очах міжнародної спільноти, маніпулювати громадською думкою та виправдовувати свої військові дії. Українська культурна дипломатія, зокрема через міжнародні культурні проекти, стала відповіддю на ці загрози, сприяючи поширенню правдивої інформації та створенню ефективної контрпропаганди.[2]

Одним із важливих аспектів сучасної культурної дипломатії є її міждисциплінарний характер. Поєднання культури, комунікації, медіа та зовнішньої політики дозволяє досягати комплексних результатів, впливаючи на різні аспекти міжнародного сприйняття України. У цьому контексті науковці підкреслюють важливість синергетичного використання культурних ініціатив та інформаційної політики держави. Наприклад, кінофільми, створені на основі реальних подій війни, мистецькі виставки, що розповідають про український спротив, музичні виступи та інші культурні заходи стали ефективними інструментами в боротьбі проти дезінформації та маніпуляцій. Усі ці ініціативи мають на меті не лише просувати українську культуру, але й показати світові правду про агресію та її наслідки для цивільного населення.

Дослідження також показують, що культурна дипломатія в умовах війни виконує важливу функцію підвищення суб'єктності України на світовій арені. Через культуру Україна змогла не лише звернути на себе увагу міжнародної спільноти, але й отримати підтримку впливових політичних, культурних та громадських інституцій. Це є особливо важливим у часи війни, коли кожна

підтримка може мати вирішальне значення для майбутнього країни. Зокрема, українські культурні проекти допомогли залучити іноземних митців, письменників, музикантів та громадських діячів, які стали активними учасниками інформаційної кампанії на підтримку України.

Особливу роль у цьому процесі відіграє українська діаспора, яка стала одним із найважливіших партнерів у реалізації культурних ініціатив за кордоном. Діаспора допомогла організувати численні культурні заходи в різних країнах світу, поширюючи інформацію про війну в Україні, закликаючи до підтримки українського народу та демонструючи культурну стійкість нації. Через українську діаспору культура стала своєрідним каналом комунікації між Україною та міжнародною спільнотою, що дозволило не лише створити позитивний імідж країни, але й заручитися підтримкою ключових гравців на міжнародній арені.

Крім того, українська культурна дипломатія в умовах війни зосереджується на збереженні та захисті культурної спадщини країни, яка опинилася під загрозою через військові дії. У міжнародних дослідженнях це питання є одним із центральних, оскільки руйнування культурних об'єктів є одним із аспектів гібридної війни, спрямованої на знищення національної ідентичності українського народу. Науковці та культурні діячі активно співпрацюють з міжнародними організаціями, такими як ЮНЕСКО, для захисту та збереження української культурної спадщини, що є важливим елементом у боротьбі за майбутнє країни.[8]

У сучасному світі культура виконує не лише символічну функцію, але й стає потужним інструментом міжнародної дипломатії та впливу. Дослідження культурної дипломатії в умовах війни свідчать про її ефективність у зміцненні міжнародних позицій України, залученні глобальної підтримки та формуванні позитивного іміджу держави як країни, що бореться за свої демократичні цінності, незалежність та свободу. Культурні проекти не лише підкреслюють унікальність української культури, але й демонструють її здатність адаптуватися та протистояти викликам, пов'язаним із війною.

У цей період також зростає роль міжнародних культурних інституцій у підтримці України. Важливі гравці на культурній сцені, такі як Європейський Союз, Рада Європи та інші міжнародні організації, активно залучаються до реалізації проектів, спрямованих на підтримку України. Ці інституції допомагають організовувати культурні події, спрямовані на поширення інформації про українську культуру, збереження культурної спадщини та підтримку українських митців, які стали жертвами війни. Міжнародна співпраця в цій сфері стає не лише важливим інструментом підтримки, але й свідченням солідарності з українським народом.

Культурна дипломатія також сприяє формуванню міжнародної коаліції на підтримку України. Дослідження показують, що завдяки культурним проектам та ініціативам Україні вдалося привернути увагу широкої громадськості до своєї боротьби за незалежність. Це не лише вплинуло на політичні рішення багатьох країн, але й сприяло мобілізації ресурсів на підтримку українських військових, гуманітарної допомоги та відновлення країни після закінчення війни.

Культурна дипломатія в умовах війни також виконує важливу функцію відновлення морального духу як всередині країни, так і за її межами. Війна не лише руйнує фізичні об'єкти та інфраструктуру, але й завдає великої шкоди моральному стану суспільства. Через культурні проекти, мистецтво, музику, літературу Україна змогла підтримати свій народ у важкі часи, підняти його дух і показати, що нація не лише вистійть, але й відродиться після агресії. У цьому контексті культура відіграє роль потужного інструменту психологічної реабілітації, сприяючи збереженню національної єдності та стійкості.

Наукові статті та монографії є фундаментальною частиною джерельної бази дослідження культурної дипломатії, особливо в умовах війни. Вони забезпечують теоретичний і практичний аналіз ролі культури у зовнішньополітичних процесах, допомагаючи розуміти, як культурна дипломатія стає інструментом впливу, мобілізації підтримки, а також протидії дезінформації в сучасному світі. У контексті українського протистояння російській агресії, ці публікації набувають особливого значення, оскільки

висвітлюють специфіку використання культурних ресурсів України для формування позитивного міжнародного іміджу та поширення правдивої інформації про події в країні.

Наукові статті, що стосуються культурної дипломатії, охоплюють широкий спектр тем — від загальних теоретичних концепцій до детального аналізу конкретних культурних проєктів. Багато з них досліджують культурну дипломатію як важливий компонент зовнішньої політики держав, який використовується для встановлення культурних зв'язків, зміцнення довгострокових міжнародних відносин та формування м'якої сили (soft power). Зокрема, науковці розглядають, як за допомогою культури можна ефективно впливати на міжнародну громадську думку, залучати підтримку громадян інших країн та зміцнювати міжнародний імідж держави. У період війни це набуває особливого значення для України, оскільки культурна дипломатія стає одним із найважливіших інструментів у боротьбі за міжнародну підтримку та протидію російській пропаганді.

Монографії, присвячені культурній дипломатії, зазвичай пропонують більш глибокий і систематичний аналіз цього явища, розглядаючи його в історичному контексті, порівняльному аспекті або через аналіз практичних кейсів. Для дослідження української культурної дипломатії в умовах війни важливими є ті монографії, які аналізують культурну політику України на глобальному рівні, її взаємодію з міжнародними культурними інституціями, а також вплив культурних проєктів на міжнародне сприйняття України. Ці публікації часто містять ретроспективний аналіз культурної дипломатії в Україні до початку російської агресії, що дозволяє оцінити, як змінилися підходи держави до просування національної культури після 2014 року і, зокрема, після 2022 року.

Наукові статті також часто зосереджені на аналізі конкретних проєктів культурної дипломатії, які спрямовані на залучення міжнародної підтримки України та формування її позитивного іміджу в умовах війни. Наприклад, такі статті можуть висвітлювати міжнародні культурні фестивалі, виставки,

концерти, фільми та інші ініціативи, які сприяють поширенню інформації про війну в Україні, одночасно демонструючи культурну стійкість і творчий потенціал українців. Важливим аспектом є оцінка того, як ці проекти впливають на міжнародну громадську думку та як їх сприймають за кордоном. Такі статті можуть також аналізувати участь українських культурних інституцій у глобальних культурних ініціативах, підкреслюючи їх внесок у боротьбу проти російської пропаганди та дезінформації.[25]

Крім того, науковці часто зосереджуються на міждисциплінарному підході до вивчення культурної дипломатії, що дозволяє інтегрувати знання з різних галузей, таких як політологія, міжнародні відносини, культурологія та медіа-дослідження. Цей підхід особливо корисний у контексті аналізу української культурної дипломатії в умовах війни, оскільки він дозволяє розглянути культурні ініціативи не тільки як засіб просування культури, але й як важливий інструмент інформаційної війни. У цьому контексті важливими є публікації, які досліджують, як українська культура використовується для протидії російській дезінформації, що націлена на дискредитацію України на міжнародній арені.

Значна частина наукових публікацій присвячена питанням збереження культурної спадщини України під час військових дій. Ці дослідження охоплюють різні аспекти — від фізичного захисту культурних об'єктів до міжнародної підтримки у відновленні зруйнованих пам'яток і музеїв. Важливим аспектом таких публікацій є аналіз міжнародних проєктів, спрямованих на збереження української культурної спадщини, та співпраці з міжнародними організаціями, такими як ЮНЕСКО, Європейський Союз та Рада Європи. Ці статті є важливими джерелами для вивчення того, як Україна співпрацює з міжнародними партнерами для захисту свого культурного надбання, а також як культурна спадщина стає елементом національної ідентичності в умовах війни.

Монографії часто пропонують більш глибокий аналіз цих процесів, описуючи як конкретні кейси збереження культурної спадщини, так і стратегічні підходи до захисту культурної ідентичності на міжнародній арені. Такі публікації дозволяють не лише зрозуміти поточний стан культурної дипломатії,

але й визначити її перспективи та можливі напрямки розвитку в умовах війни. Вони часто надають рекомендації для урядів та міжнародних організацій щодо того, як посилити міжнародну співпрацю у сфері захисту культурної спадщини та як культура може використовуватися як інструмент зміцнення національної єдності в умовах конфлікту.

Наукова розробка проблеми культурної дипломатії, особливо в контексті війни, свідчить про зростаючу роль цієї сфери як важливого інструменту зовнішньої політики. Сучасні дослідження підтверджують, що культура може бути ефективним засобом формування міжнародного іміджу та мобілізації глобальної підтримки. Культурна дипломатія України під час повномасштабного вторгнення росії стала ключовим елементом інформаційної та комунікаційної стратегії держави, що сприяє не лише зміцненню її позицій на міжнародній арені, але й боротьбі за підтримку демократичних цінностей у світі.

1.2. Аналіз джерельної бази дослідження

Аналіз джерельної бази дослідження є одним із ключових етапів у підготовці наукової роботи. Він дозволяє не лише сформулювати загальне уявлення про об'єкт дослідження, але й окреслити його межі, зрозуміти попередні напрацювання в цій сфері та виявити прогалини, які ще потребують глибшого вивчення. У випадку з дослідженням культурної дипломатії України в умовах повномасштабного вторгнення Росії особливу увагу слід приділяти аналізу як українських, так і міжнародних джерел, що охоплюють нормативно-правові документи, офіційні звіти державних і міжнародних інституцій, аналітичні матеріали, наукові статті, монографії та публіцистику. Такий комплексний підхід дозволить створити багатогранний науковий фундамент для проведення дослідження.

Нормативно-правові акти України відіграють ключову роль у формуванні правового підґрунтя для реалізації культурної дипломатії та зовнішньої культурної політики держави. Ця база складається з широкого спектру

законодавчих документів, які регулюють взаємодію України з іншими країнами через культурні, наукові та освітні ініціативи. У числі найважливіших документів, що визначають правові засади діяльності в цій сфері, є закони, постанови Кабінету Міністрів України, укази Президента, а також нормативно-правові акти Міністерства закордонних справ України (МЗС) та Міністерства культури й інформаційної політики.

Законодавча база, яка регулює культурну дипломатію, зокрема, включає в себе Закон України «Про культуру», що визначає загальні засади державної політики в галузі культури. Цей закон містить положення, які забезпечують правову основу для міжнародного культурного обміну, підтримки культурних проектів за кордоном та сприяння міжнародній співпраці в культурній сфері. Він акцентує на важливості збереження національної культурної спадщини та її популяризації за кордоном, що є одним з головних пріоритетів культурної дипломатії України.

Іншим важливим законодавчим актом є Закон України «Про основи національної безпеки», який включає положення, що стосуються культурної безпеки країни. У цьому контексті культура розглядається як елемент національної безпеки, особливо в умовах інформаційної війни та зовнішніх загроз. Культурна дипломатія, зокрема, використовується як інструмент захисту національної ідентичності та протидії іноземній пропаганді. Цей аспект набув особливої актуальності після початку російської агресії проти України, що посилює потребу у створенні нормативних механізмів для захисту інформаційного та культурного суверенітету країни.

Укази Президента України також відіграють важливу роль у регулюванні культурної дипломатії. Вони можуть встановлювати конкретні завдання для державних інституцій щодо просування української культури за кордоном, визначати пріоритетні напрями міжнародної співпраці в культурній сфері та створювати нові інституційні механізми для реалізації культурних проектів. Наприклад, укази, що стосуються створення культурних інститутів України за

кордоном, є важливим інструментом для реалізації національних культурних ініціатив на міжнародній арені.[15]

Постанови Кабінету Міністрів України також мають велике значення для регулювання міжнародної культурної співпраці. Ці документи, зокрема, визначають механізми фінансування культурних проєктів, умови проведення міжнародних культурних заходів, а також забезпечують координацію між різними державними установами у сфері міжнародної культурної політики. Важливим прикладом є постанови, що стосуються організації культурних обмінів, виставок та фестивалів, які дозволяють забезпечити представлення української культури на міжнародній арені та зміцнити культурні зв'язки між Україною та іншими країнами.

Одним із центральних елементів нормативно-правової бази, що регулює культурну дипломатію, є міжнародні договори, ратифіковані Україною, які стосуються міжнародного культурного співробітництва. Ці угоди укладаються на двосторонньому або багатосторонньому рівні з іншими країнами або міжнародними організаціями і стосуються таких питань, як обмін культурними досягненнями, збереження культурної спадщини, організація спільних культурних заходів та виставок. Міжнародні договори, укладені з такими організаціями, як ЮНЕСКО, Рада Європи або Європейський Союз, є особливо важливими для створення правових рамок, у яких здійснюється міжнародна культурна співпраця України.

Окрім того, значну роль відіграють нормативно-правові акти, що регулюють діяльність спеціалізованих державних установ, відповідальних за реалізацію культурної дипломатії. Міністерство закордонних справ України (МЗС) та Міністерство культури й інформаційної політики України є основними державними органами, які відповідають за координацію культурних ініціатив за кордоном. Діяльність цих міністерств регулюється низкою внутрішніх нормативних актів, що встановлюють їхні функції, завдання та механізми взаємодії з іншими інституціями у сфері міжнародної культурної співпраці. Важливими також є підзаконні акти, що стосуються діяльності Українського

інституту – ключової державної інституції, яка займається популяризацією української культури за кордоном та розвитком міжнародних культурних зв'язків.

Офіційні документи та звіти Міністерства закордонних справ України (МЗС) є ключовим джерелом для розуміння того, як Україна реалізує свою культурну дипломатію на міжнародній арені. Як головний орган, відповідальний за зовнішню політику країни, МЗС відіграє центральну роль у формуванні стратегій культурної дипломатії, спрямованих на просування української культури, зміцнення міжнародних зв'язків та захист національних інтересів через культурні ініціативи. Ці документи містять детальну інформацію про участь України в різних міжнародних культурних проектах, обмінах, форумах, виставках та фестивалях, що робить їх важливим ресурсом для дослідження культурної політики країни, особливо в умовах війни.

Звіти МЗС регулярно публікуються для інформування про зовнішньополітичну діяльність України, зокрема про культурну дипломатію. Такі документи зазвичай містять огляд виконаних заходів, програм та ініціатив, спрямованих на посилення культурної присутності України у світі. Вони відображають не лише конкретні проекти та співпрацю з іншими країнами, але й оцінку ефективності цих заходів з точки зору впливу на міжнародний імідж держави та зміцнення її позицій на міжнародній арені. Наприклад, у звітах можна знайти дані про участь українських делегацій у міжнародних культурних форумах, організацію виставок українського мистецтва за кордоном, проведення українських кінофестивалів та музичних концертів, що сприяють поширенню інформації про Україну та її культуру.

Крім того, офіційні документи МЗС часто містять аналіз співпраці з міжнародними організаціями, такими як ЮНЕСКО, Європейський Союз, Рада Європи та інші інституції, які відіграють важливу роль у просуванні культурних проектів на глобальному рівні. Ця співпраця є важливою частиною культурної дипломатії України, оскільки міжнародні організації надають платформу для більш широкого поширення української культури, підтримки культурних

обмінів та збереження культурної спадщини в умовах війни. Документи МЗС висвітлюють деталі цієї співпраці, включаючи спільні культурні проекти, конференції, освітні програми та міжнародні кампанії, які спрямовані на підтримку України в її боротьбі за незалежність і демократичні цінності.[3]

У контексті війни з Росією, звіти МЗС набули особливого значення, оскільки вони демонструють, як Україна використовує культурну дипломатію для протидії російській дезінформації та зміцнення міжнародної підтримки. Зокрема, документи часто описують, як через культурні заходи Україна доносить до світової спільноти правдиву інформацію про події в країні, руйнівні наслідки агресії та гуманітарні кризи, з якими стикається населення. Культурна дипломатія стала одним із ключових елементів у цій інформаційній боротьбі, і звіти МЗС детально розкривають стратегії, які використовуються для цього. Вони містять інформацію про міжнародні культурні акції, спрямовані на підтримку України, такі як благодійні концерти, мистецькі виставки, присвячені Україні, а також кампанії з поширення української культури в різних країнах світу.

Звіти МЗС також відображають діяльність українських культурних інституцій за кордоном, таких як Український інститут, що діє під егідою МЗС. Ці інституції відіграють важливу роль у просуванні української культури та організації культурних заходів за межами країни. Офіційні документи описують функції та досягнення цих інституцій, що робить їх важливим елементом аналізу інституціональних механізмів, які забезпечують реалізацію культурної дипломатії. Наприклад, звіти містять дані про те, які виставки або фестивалі були організовані Українським інститутом, як вони вплинули на міжнародне сприйняття України та які партнерські зв'язки були встановлені через ці заходи.

Аналіз офіційних документів також дозволяє глибше зрозуміти, як українська держава адаптує свої стратегії культурної дипломатії в умовах війни. Звіти МЗС містять важливу інформацію про зміну пріоритетів у зовнішній культурній політиці України, акцентуючи увагу на тому, як війна змусила країну посилити зусилля у сфері культурної дипломатії для залучення міжнародної

підтримки. Культурна дипломатія більше не зосереджується виключно на культурних обмінах, але й на просуванні наративів, що відображають реалії війни та гуманітарні виклики, з якими стикається країна. Ці документи дозволяють побачити, як Україна використовує культуру як інструмент у боротьбі за міжнародну підтримку, показуючи світові свої досягнення, а також біль і втрати, спричинені війною.

Звіти МЗС також містять інформацію про участь України в міжнародних культурних ініціативах, спрямованих на збереження культурної спадщини в умовах війни. Вони описують проекти, які реалізуються за підтримки міжнародних організацій, зокрема ЮНЕСКО, для захисту культурних об'єктів, що постраждали або знаходяться під загрозою руйнування через військові дії. Це включає в себе міжнародну підтримку у відновленні історичних пам'яток, музеїв, бібліотек та інших об'єктів культурної спадщини, що є важливим елементом захисту національної ідентичності України. Такі проекти відіграють важливу роль у збереженні української культурної спадщини в умовах війни та сприяють підвищенню міжнародної солідарності з Україною.

Публікації міжнародних організацій відіграють важливу роль у формуванні загального контексту для аналізу культурної дипломатії, особливо в умовах конфліктів і кризових ситуацій. Такі організації, як ЮНЕСКО, Європейський Союз, Рада Європи, ОБСЄ та інші інституції, активно працюють над розробкою стратегій і рекомендацій щодо того, як різні країни можуть використовувати культурну дипломатію для зміцнення міжнародних зв'язків, збереження культурної спадщини та протидії глобальним викликам. Ці публікації стають невід'ємною частиною аналітичної бази для досліджень культурної дипломатії, оскільки надають глибокий аналіз ефективності культурних проектів, їх впливу на міжнародну політику та стратегії збереження культурної спадщини в умовах воєн і конфліктів.

Особливо важливими є публікації ЮНЕСКО, які стосуються захисту культурних об'єктів під час військових конфліктів. ЮНЕСКО має великий досвід у координації міжнародних зусиль зі збереження культурної спадщини, і її звіти

часто містять рекомендації для урядів, організацій та інституцій, як саме зберігати культурні надбання в умовах війни. Ці публікації детально аналізують виклики, з якими стикаються країни під час збройних конфліктів, та надають міжнародний контекст для порівняння того, як інші держави захищають свою культурну спадщину. Для України, яка зіштовхнулася з широкомасштабними руйнуваннями через російську агресію, публікації ЮНЕСКО є цінним джерелом інформації для розробки стратегій захисту культурних об'єктів, а також для пошуку міжнародної підтримки в цьому процесі.

Крім того, звіти Європейського Союзу та Ради Європи часто охоплюють теми, пов'язані з культурною політикою і міжкультурним діалогом, що є важливим елементом культурної дипломатії. Публікації цих інституцій пропонують як загальні рекомендації для розвитку культурної політики, так і конкретні заходи щодо стимулювання культурного обміну між країнами. Для України, яка прагне інтегруватися в європейську спільноту, ці документи можуть слугувати основою для впровадження нових стратегій культурної дипломатії, спрямованих на зміцнення культурних зв'язків із країнами ЄС. Водночас вони надають порівняльний аналіз ефективності культурних програм в інших країнах, що дозволяє оцінити досвід інших держав і застосувати його в українському контексті.[19]

Публікації ОБСЄ, що стосуються культурної дипломатії, також є важливим джерелом для дослідження міжнародної співпраці в культурній сфері. ОБСЄ займається питаннями безпеки, включаючи гуманітарний аспект, і часто публікує звіти, які аналізують роль культури в контексті запобігання конфліктам і зміцнення миру. Такі звіти містять практичні рекомендації щодо використання культурних інструментів для налагодження діалогу між країнами та етнічними групами, що може бути корисним для України в умовах війни. Крім того, ОБСЄ акцентує на необхідності залучення культури в процеси постконфліктного відновлення, що є актуальним для України як країни, яка планує відбудову після війни.

Аналітичні дослідження, підготовлені міжнародними організаціями, містять детальну інформацію про конкретні культурні проекти, які реалізуються різними країнами для зміцнення міжнародних відносин через культуру. Такі публікації часто включають дані про статистику культурних заходів, їх вплив на суспільство та рівень міжнародної підтримки, яку вони залучають. Звіти можуть містити також аналіз громадської думки щодо культурних ініціатив, що дозволяє краще зрозуміти, які програми були найбільш ефективними в контексті міжнародної комунікації та дипломатії. Для України, яка прагне використовувати культурну дипломатію для зміцнення свого міжнародного іміджу, такі аналітичні звіти є надзвичайно цінними, оскільки вони надають конкретні приклади успішних проектів, які можуть бути адаптовані до українського контексту.

Особливе місце в аналізі займають дослідження культурної дипломатії, підготовлені як українськими, так і міжнародними аналітичними центрами. Зокрема, Фонд Конрада Аденауера, Інститут світової політики, Український інститут та інші інституції активно публікують аналітичні матеріали, що стосуються культурної дипломатії, її впливу на міжнародні відносини та комунікації. Ці звіти часто включають аналіз ефективності культурних проектів, що реалізуються в Україні, їхній вплив на міжнародне сприйняття країни та рекомендації щодо поліпшення міжнародної культурної політики. Такі аналітичні дослідження можуть містити емпіричні дані, зібрані через опитування громадської думки, інтерв'ю з учасниками культурних проектів або експертами в галузі культурної політики.

Публікації Фонду Конрада Аденауера часто фокусуються на культурній дипломатії в контексті Європи та її сусідів, включаючи Україну. Вони пропонують аналітичні огляди культурних ініціатив, які спрямовані на посилення співпраці між країнами, і містять рекомендації для урядів щодо ефективного використання культури як інструменту для досягнення зовнішньополітичних цілей. Для України ці матеріали мають особливу цінність, оскільки вони допомагають зрозуміти, як інші європейські країни

використовують культурну дипломатію для захисту своїх інтересів і формування міжнародної підтримки.

Інститут світової політики, зі свого боку, публікує детальні аналітичні матеріали, які аналізують роль України в міжнародній культурній дипломатії, її досягнення та виклики, з якими вона стикається. Ці публікації містять рекомендації щодо того, як Україна може поліпшити свою культурну дипломатію в контексті війни, а також порівняльний аналіз із практиками інших країн. Інститут світової політики також надає дані про те, як культурна дипломатія може бути використана для протидії дезінформації та зміцнення міжнародного іміджу країни.

Аналіз джерельної бази дослідження є важливим етапом у підготовці комплексної наукової роботи. Він дозволяє окреслити коло документів і матеріалів, які є основою для вивчення культурної дипломатії України в умовах війни. Включення до аналізу нормативно-правових актів, офіційних звітів, аналітичних досліджень, наукових статей, публіцистики та архівних матеріалів забезпечує комплексний підхід до дослідження, що допомагає не лише сформувати загальну картину, але й виявити специфічні аспекти культурної дипломатії, які потребують подальшого вивчення та аналізу.

1.3. Методологічні засади дослідження

Методологічні засади дослідження є фундаментальною основою для проведення наукової роботи, що визначає підходи, методи та інструменти, які використовуються для досягнення мети дослідження і розв'язання поставлених завдань. Методологія дослідження дозволяє чітко окреслити його рамки, систематизувати процес аналізу та забезпечити об'єктивність отриманих результатів. У контексті дослідження культурної дипломатії, особливо в умовах війни, методологічний апарат відіграє особливо важливу роль, оскільки дає змогу інтегрувати міждисциплінарні підходи, що поєднують політику, культуру, комунікації та міжнародні відносини. У даному розділі розкриваються основні

методи дослідження, що використовуються для аналізу культурної дипломатії України, оцінки її ефективності та вивчення міжнародного контексту.

Загальнонаукові методи є універсальними інструментами, які забезпечують системний та всебічний підхід до дослідження будь-якого явища, включаючи культурну дипломатію. До таких методів належать аналіз, синтез, індукція, дедукція, порівняння та узагальнення. Кожен з цих методів має своє унікальне застосування у процесі дослідження, забезпечуючи глибоке вивчення об'єкта і предмета наукового пошуку.

Аналіз є одним із найважливіших методів, що дозволяє розбити складне явище на окремі складові та детально вивчити кожен його елемент. У дослідженні культурної дипломатії цей метод дозволяє зосередитися на різних аспектах: міжнародні обміни, виставки, фестивалі, комунікаційні стратегії тощо. Наприклад, аналіз культурних обмінів дозволяє виявити, які саме ініціативи мали найбільший вплив на зміцнення міжнародних відносин України, а які, можливо, були менш ефективними. Аналізуючи окремі культурні проекти, науковці можуть виявити ключові фактори успіху або невдачі, що дає змогу зробити висновки щодо загальної стратегії культурної дипломатії.

Синтез, у свою чергу, є логічним продовженням аналізу і спрямований на об'єднання отриманих даних у цілісну картину. Це дозволяє розглянути культурну дипломатію як системне явище, що складається з багатьох взаємопов'язаних елементів. Завдяки синтезу дослідники можуть інтегрувати різні аспекти культурної дипломатії — від участі в міжнародних форумах до використання культури в інформаційній війні — в єдину стратегію, оцінюючи їхній вплив на міжнародну підтримку України. Синтез допомагає створити більш об'ємне уявлення про культурну дипломатію як багаторівневий процес, що впливає на міжнародну репутацію та дипломатичні відносини країни.[4]

Індукція та дедукція є двома комплементарними методами, які забезпечують логічне обґрунтування наукових висновків. Індукція дозволяє формулювати загальні висновки на основі конкретних фактів і прикладів. Наприклад, досліджуючи окремі випадки успішних культурних проектів

України, можна зробити висновок про загальну ефективність культурної дипломатії в умовах війни. З іншого боку, дедукція дозволяє застосувати загальні теоретичні моделі до конкретних випадків, що сприяє глибшому розумінню конкретних аспектів культурної дипломатії. Наприклад, на основі теорій м'якої сили (soft power) можна аналізувати, як культурна дипломатія України впливає на формування її позитивного міжнародного іміджу та як вона використовує культурні інструменти для мобілізації міжнародної підтримки.

Метод порівняння також є надзвичайно важливим у дослідженні культурної дипломатії, оскільки він дозволяє виявляти подібності та відмінності у підходах різних країн. Наприклад, порівняння культурної дипломатії України з аналогічними ініціативами інших країн, що перебувають у конфліктних ситуаціях (наприклад, Ізраїлю або країн Балкан), дає змогу визначити найкращі практики та запозичити успішні стратегії. Це порівняння також допомагає оцінити, наскільки ефективно Україна використовує свої культурні ресурси в контексті міжнародної дипломатії і які напрямки культурної політики потребують додаткової уваги або коригування.

Узагальнення є фінальним етапом наукового дослідження, що дозволяє робити висновки на основі отриманих результатів. Узагальнюючи дані про культурні ініціативи України, можна створити цілісну картину культурної дипломатії держави, оцінити її успіхи та виклики, а також сформулювати рекомендації для подальшого розвитку цієї сфери. Наприклад, узагальнення результатів аналізу міжнародних культурних проєктів може показати, які напрями в культурній дипломатії є найбільш перспективними для України і потребують подальшого розвитку, а які, навпаки, вимагають перегляду.

Історичний метод дозволяє досліджувати культурну дипломатію в контексті її розвитку протягом часу. Він допомагає простежити еволюцію культурної політики України з моменту здобуття незалежності до сучасного етапу, особливо з урахуванням змін, викликаних російською агресією. Історичний аналіз дає змогу виявити ключові етапи розвитку культурної дипломатії, зокрема періоди інтенсифікації міжнародних культурних обмінів,

створення нових інституцій, що займаються культурною дипломатією, та зміни стратегічних пріоритетів у відповідь на політичні виклики.

Використання історичного методу є особливо важливим для розуміння того, як війна змінила підходи України до культурної дипломатії. Дослідження цього питання в історичному контексті дозволяє оцінити, які уроки були винесені з минулих конфліктів і як вони вплинули на сучасні стратегії. Також цей метод дає змогу відстежити, як змінювалися пріоритети культурної дипломатії під впливом внутрішньої політики, міжнародних відносин та глобальних процесів.

Контент-аналіз є одним із основних методів, який дозволяє дослідити зміст медіа-повідомлень, культурних проєктів та інших комунікаційних матеріалів, пов'язаних із культурною дипломатією. Цей метод використовується для систематичного вивчення текстової, візуальної або аудіовізуальної інформації з метою виявлення певних тем, символів або наративів, які використовуються для просування культурних інтересів України на міжнародній арені. Завдяки контент-аналізу можна оцінити, які саме меседжі поширюються через культурні ініціативи, як вони сприймаються аудиторією та який вплив вони мають на формування міжнародного іміджу країни. Особливо важливим є використання цього методу для аналізу культурних ініціатив, спрямованих на протидію російській дезінформації. Контент-аналіз дозволяє виявити, як саме українська культура використовується для донесення правдивої інформації про війну, які теми найчастіше піднімаються в міжнародних культурних проєктах, та який вплив вони мають на формування громадської думки за кордоном. Цей метод також дозволяє дослідити, як міжнародні ЗМІ висвітлюють культурну дипломатію України, які наративи підтримуються або ігноруються, та як це впливає на міжнародне сприйняття країни.[2]

Кейс-метод або метод конкретних ситуацій є важливим для аналізу окремих культурних проєктів, що були реалізовані в межах культурної дипломатії України. Цей метод дозволяє детально вивчити конкретні випадки культурної співпраці, міжнародних виставок, фестивалів чи інших культурних

заходів, які мали значний вплив на міжнародну аудиторію. За допомогою кейс-методу можна оцінити ефективність окремих проектів, їхній вплив на міжнародні відносини та здатність мобілізувати міжнародну підтримку для України. Дослідження конкретних кейсів дозволяє не лише оцінити результати окремих ініціатив, але й зробити висновки щодо загальної ефективності культурної дипломатії України в умовах війни. Наприклад, можна вивчити вплив міжнародних виставок українського мистецтва на ставлення інших країн до України, оцінити результати культурних фестивалів, організованих за підтримки української діаспори, або проаналізувати успіхи фільмів та інших медіа-продуктів, спрямованих на висвітлення української боротьби за незалежність.

Прогностичні методи дозволяють передбачити можливі сценарії розвитку культурної дипломатії України у майбутньому. Ці методи особливо важливі в умовах тривалого конфлікту, коли стратегічне планування стає необхідним для збереження культурного потенціалу країни та зміцнення її міжнародних позицій. Прогнозування базується на аналізі поточних тенденцій у міжнародних відносинах, культурній політиці та комунікаціях, що дозволяє виявити можливі виклики та можливості для розвитку культурної дипломатії України. Завдяки прогностичним методам можна оцінити, як війна впливатиме на культурну політику України в майбутньому, які стратегії слід розробити для посилення міжнародної підтримки через культурні ініціативи, та як ефективно використовувати культурні ресурси для відновлення після конфлікту. Прогнозування також дозволяє оцінити, які міжнародні партнери можуть стати ключовими для України у сфері культурної дипломатії та які нові форми міжнародної культурної співпраці можуть бути створені після завершення війни.

Методологічні засади дослідження культурної дипломатії України включають широкий спектр методів, які дозволяють глибоко і всебічно аналізувати це складне явище.

РОЗДІЛ 2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УКРАЇНИ

2.1. Нормативно-правові аспекти культурної дипломатії України

Нормативно-правові аспекти культурної дипломатії України є основою, що визначає правову базу та рамки реалізації культурних ініціатив на міжнародній арені. Законодавча база формує механізми, через які держава просуває свою культуру за кордоном, захищає національні інтереси в культурній сфері та забезпечує збереження і популяризацію культурної спадщини. У контексті війни культурна дипломатія набула нового значення, коли культура стала не лише засобом презентації національної ідентичності, а й важливим інструментом інформаційної війни та мобілізації міжнародної підтримки. Основою цього процесу є низка нормативно-правових актів, що регулюють діяльність державних інституцій у сфері культури та міжнародної політики.

Основні нормативно-правові акти, що регулюють культурну дипломатію України, відіграють вирішальну роль у формуванні правових рамок та механізмів реалізації культурної політики держави на міжнародній арені. Вони охоплюють широкий спектр аспектів, від загальних конституційних положень до спеціальних законів, які детально регламентують міжнародне культурне співробітництво, захист культурної спадщини та взаємодію державних органів із міжнародними організаціями. Ця нормативна база забезпечує стійку підтримку культурної дипломатії як одного з ключових інструментів зовнішньої політики України, спрямованого на просування національних інтересів через культуру.

Одним із основних законодавчих документів, що закладає правову основу для культурної дипломатії, є Конституція України. Вона гарантує кожному громадянину право на доступ до національних та світових культурних цінностей, а також зобов'язує державу сприяти розвитку культури та забезпечувати її популяризацію як всередині країни, так і на міжнародному рівні. Ці положення Конституції закріплюють основоположні принципи державної культурної політики та підкреслюють роль культури як важливого елементу національної

ідентичності, що має бути представленим у міжнародному контексті. Культура розглядається як одна з форм дипломатичного впливу, що сприяє зміцненню позитивного міжнародного іміджу України та розвитку її зовнішніх зв'язків.

Наступним важливим документом є Закон України «Про культуру», який визначає загальні принципи та завдання культурної політики, а також регламентує діяльність культурних інституцій. У контексті культурної дипломатії цей закон встановлює механізми міжнародного співробітництва у сфері культури, передбачає організацію культурних обмінів, участь у міжнародних культурних проектах та підтримку культурних ініціатив, спрямованих на просування української культури за кордоном. Закон «Про культуру» також забезпечує правові основи для фінансування культурних проектів, що мають міжнародне значення, і підтримки українських митців, які представляють країну на світовій арені. Він акцентує на важливості просування української культурної спадщини, сучасного мистецтва та інноваційних культурних проектів у світовому контексті, сприяючи зміцненню культурних зв'язків між Україною та іншими країнами.

Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021-2025 роки є одним із ключових документів, що визначає напрямки та підходи до просування національних інтересів України на міжнародній арені за допомогою м'якої сили. Документ створений із метою формування позитивного іміджу України у світі, поглиблення міжнародного співробітництва та забезпечення довгострокової підтримки держави в її боротьбі за територіальну цілісність, незалежність та демократичний розвиток. Стратегія базується на сучасних підходах до публічної дипломатії, які враховують виклики, пов'язані з гібридною війною, дезінформацією та глобальними процесами цифровізації.

Одним із головних завдань стратегії є підвищення обізнаності міжнародної спільноти про Україну, її культуру, історію, досягнення та цінності. У цьому контексті документ визначає конкретні механізми популяризації України через культурні, освітні, наукові та інформаційні проекти. Значна увага приділяється культурній дипломатії, яка виступає як важливий компонент публічної

дипломатії. Україна прагне показати себе не лише як країна з багатою історією та культурою, а й як сучасна, інноваційна держава, яка активно впливає на регіональні та глобальні процеси.

Стратегія визначає основні напрями діяльності, які спрямовані на забезпечення довгострокової присутності України у світовому інформаційному просторі. Це передбачає активне використання цифрових платформ, соціальних мереж, мультимедійних засобів і сучасних технологій для просування позитивного образу країни. Особлива увага приділяється боротьбі з дезінформацією, зокрема протидії російській пропаганді, яка стала ключовим інструментом гібридної війни проти України. У стратегії підкреслюється необхідність створення проактивної комунікації, яка дозволить не лише реагувати на дезінформаційні кампанії, а й формувати власні наративи, які будуть підтримуватися на міжнародному рівні.

Документ також акцентує увагу на ролі міждержавної співпраці у сфері публічної дипломатії. Україна прагне використовувати партнерські відносини з іншими державами, міжнародними організаціями, фондами та інституціями для реалізації спільних проєктів. Особливе значення надається співпраці з Європейським Союзом, НАТО, ЮНЕСКО, Радою Європи та іншими міжнародними організаціями, які можуть стати важливими партнерами у просуванні українських ініціатив. У стратегії також підкреслюється роль української діаспори як одного з найважливіших ресурсів у формуванні позитивного іміджу України за кордоном. Завдяки зусиллям українських громад за кордоном стає можливим реалізовувати численні культурні, освітні та інформаційні проєкти, які підсилюють позиції України у світовому інформаційному просторі.

Особливу увагу приділено питанням захисту національних інтересів у контексті інформаційної безпеки. У стратегії зазначено, що Україна стикається з постійними загрозами у вигляді інформаційних атак та дезінформації, спрямованої на дискредитацію держави та її демократичного розвитку. Тому одним із ключових пріоритетів є зміцнення інформаційного суверенітету,

створення ефективних механізмів моніторингу інформаційного простору, аналізу загроз та реагування на них. У цьому контексті важливим завданням є створення платформ для співпраці між державними установами, громадськими організаціями та приватним сектором, які сприятимуть підвищенню ефективності комунікаційної політики України.

Окремий блок стратегії присвячений культурній дипломатії, яка розглядається як один із основних інструментів публічної дипломатії. Культура стає засобом поширення українських цінностей, історії та досягнень, а також ефективним інструментом боротьби за увагу світової спільноти. У документі наголошується на необхідності створення культурних інститутів України за кордоном, які будуть працювати над просуванням української культури, організацією виставок, концертів, фестивалів та інших заходів. Такі інститути мають стати центрами міжкультурного діалогу, що дозволить Україні зміцнити свої позиції на міжнародній арені.

У стратегії наголошується на важливості освіти та науки як ключових елементів публічної дипломатії. Україна має намір розвивати співпрацю з іноземними університетами, науковими установами, освітніми фондами та організаціями для залучення студентів та науковців до спільних проєктів. Це сприятиме не лише обміну знаннями, а й формуванню позитивного ставлення до України серед іноземних громадян, які стануть амбасадорами української культури у своїх країнах.

Стратегія публічної дипломатії також визначає ключові інституційні механізми реалізації її завдань. Міністерство закордонних справ України виступає координатором усіх ініціатив у цій сфері, залучаючи до роботи державні установи, громадські організації, бізнес та експертне середовище. Одним із важливих кроків є створення Українського інституту, який відповідає за просування культури та реалізацію культурно-дипломатичних проєктів. Ця інституція покликана забезпечити довгострокову присутність України на міжнародній арені через культурну діяльність.

Документ також звертає увагу на необхідність мобілізації фінансових ресурсів для реалізації проєктів публічної дипломатії. У стратегії зазначено, що фінансування культурно-дипломатичних ініціатив повинно бути одним із пріоритетів державної політики, а також включати співпрацю з міжнародними фондами та організаціями, які можуть надавати грантову підтримку для реалізації таких проєктів.

Стратегія публічної дипломатії України 2021-2025 років є комплексним документом, який визначає довгострокові напрями розвитку комунікаційної політики держави. Вона спрямована на підвищення ефективності публічної дипломатії як інструменту зовнішньої політики України, зміцнення її міжнародних позицій та формування позитивного іміджу країни у світі. Документ враховує сучасні виклики та загрози, що постали перед Україною, та пропонує ефективні механізми їх подолання, базуючись на найкращих міжнародних практиках.

Закон України «Про міжнародні договори України» відіграє ключову роль у регулюванні міжнародного культурного співробітництва. Він визначає правові засади для укладення міжнародних угод, що стосуються культурної дипломатії, і створює рамки для ефективної взаємодії з іншими державами та міжнародними організаціями. Міжнародні договори в сфері культури дозволяють Україні брати активну участь у світових культурних процесах, укладати угоди про культурні обміни, реалізовувати спільні проєкти з іншими країнами та отримувати підтримку в питаннях збереження національної культурної спадщини. Особливу увагу закон приділяє співпраці з такими організаціями, як ЮНЕСКО, Європейський Союз, Рада Європи та ОБСЄ, що дозволяє Україні залучати міжнародні ресурси та експертизу для захисту та популяризації своїх культурних надбань.

Законодавство, що регулює діяльність Міністерства закордонних справ України, також є невід'ємною частиною нормативно-правової бази культурної дипломатії. МЗС України є центральним органом, відповідальним за координацію зовнішньої політики, включаючи культурну дипломатію. Згідно з

чинними законами, Міністерство забезпечує реалізацію культурних ініціатив через дипломатичні представництва за кордоном, координує діяльність посольств і консульств у сфері організації міжнародних культурних заходів та виставок, а також налагоджує співпрацю з культурними інституціями інших країн. МЗС виконує роль координатора між різними державними органами, культурними інституціями та міжнародними партнерами, забезпечуючи ефективність культурних ініціатив на світовій арені.

Культурна дипломатія України значною мірою залежить від співпраці з міжнародними організаціями, які підтримують зусилля держави у просуванні культури. У цьому контексті важливими є багатосторонні угоди та програми, що регулюють участь України в міжнародних культурних ініціативах. Наприклад, співпраця з ЮНЕСКО дозволяє Україні брати участь у програмах з охорони культурної спадщини, отримувати технічну та фінансову допомогу для збереження культурних об'єктів, які перебувають під загрозою, а також сприяє підвищенню міжнародної обізнаності про українські культурні надбання. Інші багатосторонні угоди, укладені Україною з міжнародними партнерами, зокрема з Європейським Союзом, сприяють активному залученню України до міжнародних культурних процесів і зміцненню її позицій як культурної держави.[17]

Законодавство про збереження культурної спадщини в Україні є одним із ключових аспектів державної політики, особливо в контексті міжнародної співпраці, яка стає вирішальною під час війни. Збереження культурних об'єктів є не лише питанням національної ідентичності, а й важливим елементом міжнародного іміджу держави, оскільки об'єкти культурної спадщини України є частиною світової культурної спадщини. У цьому контексті законодавство України, що регулює охорону культурних цінностей, формує правові механізми для захисту культурних об'єктів від руйнувань, незаконного вивезення та інших загроз, особливо в умовах військових дій.

Закон України «Про охорону культурної спадщини» є основним нормативно-правовим актом, що визначає правові засади для збереження

культурних об'єктів, регулює їх використання та популяризацію як на національному, так і міжнародному рівні. Він містить положення, що визначають відповідальність державних органів за збереження пам'яток історії, архітектури, археології, а також культурних ландшафтів і духовних цінностей, що становлять частину національного культурного надбання. Закон також регулює питання правового статусу культурних об'єктів, їх охорони під час будівництва та реставраційних робіт, а також санкції за порушення правил збереження культурної спадщини.

Умови війни, які супроводжуються значними ризиками для фізичної збереженості культурних об'єктів, зробили питання охорони культурної спадщини ще більш актуальним. Руйнування культурних пам'яток через військові дії загрожує зникненням важливих елементів національної культури. Зокрема, багато об'єктів, що є символами історичної та культурної ідентичності України, опинилися під загрозою через бомбардування, артилерійські обстріли та інші військові дії. У цьому контексті законодавство про охорону культурної спадщини також передбачає заходи, спрямовані на евакуацію, захист та тимчасове переміщення культурних цінностей для їх збереження в безпечних умовах.

Міжнародне співробітництво є важливим компонентом правової бази для збереження культурної спадщини України. Україна є учасницею кількох важливих міжнародних конвенцій, які регулюють питання захисту культурних цінностей у глобальному контексті. Зокрема, Конвенція ЮНЕСКО про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини встановлює стандарти для збереження культурних об'єктів, що мають особливу цінність не лише для України, а й для всього світу. Українські пам'ятки, включені до списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, отримують міжнародну підтримку та захист, що є особливо важливим у часи збройних конфліктів, коли ці об'єкти перебувають під загрозою.

Іншим важливим міжнародним документом є Конвенція ЮНЕСКО 1970 року про заходи, спрямовані на заборону незаконного ввезення, вивезення і

передачі права власності на культурні цінності. Цей документ спрямований на боротьбу з незаконним обігом культурних цінностей, що є особливо актуальним для України в умовах війни, коли багато культурних об'єктів можуть бути незаконно вивезені з окупованих територій або пошкоджені внаслідок військових дій. Конвенція забезпечує міжнародну правову базу для співпраці з іншими країнами щодо запобігання незаконному переміщенню культурних об'єктів, а також повернення таких об'єктів у разі їх незаконного вивезення.

Україна також активно співпрацює з іншими міжнародними організаціями, такими як Рада Європи, Європейський Союз та ОБСЄ, для забезпечення охорони своїх культурних об'єктів у контексті міжнародної співпраці. Ці організації надають Україні як технічну, так і фінансову підтримку для реалізації проектів із збереження та відновлення культурних об'єктів, що постраждали під час війни. Наприклад, у рамках співпраці з ЮНЕСКО Україна отримує допомогу у проведенні експертиз, організації реставраційних робіт та створенні міжнародних кампаній з підвищення обізнаності про загрози для української культурної спадщини.

Законодавство України про охорону культурної спадщини також передбачає створення спеціалізованих державних органів, що займаються питаннями збереження культурних цінностей. Основними інституціями є Міністерство культури та інформаційної політики, яке відповідає за координацію заходів із збереження культурної спадщини, та Державна служба з питань національної культурної спадщини, яка здійснює контроль за виконанням законодавства в цій сфері. Ці установи тісно співпрацюють з міжнародними партнерами, що дозволяє забезпечити належний рівень захисту культурних об'єктів у складних умовах воєнного конфлікту.[25]

Особливої уваги заслуговує роль законодавства в організації міжнародних реставраційних програм, які стають необхідними після руйнувань, спричинених військовими діями. Такі програми передбачають участь іноземних експертів, фінансування від міжнародних організацій та країн-партнерів, а також застосування міжнародних стандартів для відновлення культурних об'єктів, які

постраждали від війни. Ці програми сприяють не лише фізичному відновленню культурних пам'яток, але й зміцненню міжнародної солідарності та підтримці України в її боротьбі за збереження своєї культурної ідентичності.

Міжнародні угоди та договори у сфері культурної дипломатії є важливими інструментами для зміцнення міжнародного співробітництва України та популяризації її культури на світовій арені. Ці угоди створюють правові рамки для багатосторонньої і двосторонньої взаємодії в галузі культури, дозволяючи Україні брати участь у міжнародних культурних проектах, форумах і фестивалях, а також забезпечують співпрацю в питаннях охорони та збереження культурної спадщини. Через міжнародні договори Україна інтегрується в глобальні культурні процеси, що є важливим елементом її зовнішньої політики та культурної дипломатії.

Одним із основних напрямів міжнародного культурного співробітництва є двосторонні угоди, які Україна укладає з окремими країнами. Такі договори сприяють розвитку культурних зв'язків між державами, відкривають можливості для обміну митцями, виставками, освітніми програмами та іншими культурними проектами. Наприклад, Україна має угоди про культурне співробітництво з такими країнами, як Франція, Німеччина, Польща, Канада, США, Японія та інші. Ці угоди передбачають спільну організацію культурних заходів, що дозволяє українським митцям і творчим колективам брати участь у міжнародних фестивалях, виставках, концертах та інших подіях. Вони також сприяють обміну досвідом у сфері культури, що дозволяє українським культурним діячам вчитися у своїх колег з інших країн та представляти на міжнародній арені багатство української культурної спадщини.

Міжнародні угоди з державами-партнерами охоплюють широкий спектр культурних ініціатив, від популяризації сучасного мистецтва до підтримки народних традицій і культурних обмінів між регіонами. Одним із ключових аспектів таких угод є розвиток культурної освіти та дослідницьких програм, що сприяє налагодженню науково-культурних зв'язків і створює підґрунтя для довгострокової співпраці між культурними та освітніми інституціями України та

інших держав. Ці програми часто включають організацію спільних виставок, участь українських студентів у міжнародних культурних програмах, а також фінансування спільних досліджень у галузі культурології та історії мистецтва.

Окрім двосторонніх угод, міжнародне співробітництво у сфері культурної дипломатії здійснюється через участь України в багатосторонніх міжнародних організаціях, таких як ЮНЕСКО, Європейський Союз, Рада Європи та ОБСЄ. Участь України в ЮНЕСКО відкриває широкі можливості для захисту та популяризації національної культурної спадщини на світовому рівні. ЮНЕСКО сприяє реалізації програм, спрямованих на збереження культурних об'єктів, які мають глобальне значення. Україна, як учасниця Конвенції ЮНЕСКО про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини, бере активну участь у міжнародних програмах, що передбачають захист культурних об'єктів під час збройних конфліктів.

Однією з важливих ініціатив є участь України в програмах ЮНЕСКО, що спрямовані на захист культурних об'єктів від руйнувань під час війни. В умовах російської агресії, яка призвела до пошкодження та знищення численних культурних об'єктів, співпраця з міжнародними організаціями набуває критичного значення. Завдяки міжнародним угодам Україна отримує технічну та фінансову підтримку для збереження і реставрації культурних об'єктів, які опинилися під загрозою знищення через бойові дії. Це дозволяє забезпечити довгострокове збереження культурної спадщини країни та зміцнити її позиції у світовому культурному контексті.

Окрім захисту культурних об'єктів, міжнародні угоди, укладені Україною, сприяють популяризації української культури на глобальному рівні. Міжнародні фестивалі, виставки та форуми стають платформами для презентації українського мистецтва, кіно, музики та літератури. Завдяки участі в таких подіях Україна зміцнює свій імідж як культурно багатой і творчо активної нації. Міжнародні угоди дозволяють українським митцям отримувати доступ до світових культурних ринків і залучати нову аудиторію до сприйняття української культури. Такі ініціативи, як Український культурний інститут, створені для

популяризації національної культури за кордоном, також спираються на міжнародні угоди, які забезпечують правову базу для їхньої діяльності.

Угоди з міжнародними організаціями також охоплюють аспекти культурної освіти, наукових досліджень та збереження нематеріальної культурної спадщини. Наприклад, завдяки співпраці з Радою Європи, Україна бере участь у європейських програмах, що спрямовані на підтримку культурного різноманіття, збереження культурної спадщини та популяризацію народних традицій. Ці програми допомагають Україні зберігати унікальні елементи нематеріальної культурної спадщини, такі як традиційні ремесла, пісні, танці, що є невід'ємною частиною культурної ідентичності нації.[31]

Міжнародні договори, укладені Україною у сфері культурної дипломатії, також сприяють розвитку креативних індустрій та підтримці культурних підприємців. У рамках міжнародних угод українські підприємці у сфері культури отримують доступ до міжнародних ринків, де вони можуть представляти свої роботи, брати участь у виставках, продавати свої твори та залучати міжнародних партнерів до реалізації спільних проектів. Це сприяє розвитку культурної економіки України та зміцнює її міжнародні позиції в галузі креативних індустрій.

Роль указів Президента та постанов уряду у регулюванні культурної дипломатії України є надзвичайно важливою, оскільки саме ці правові акти визначають стратегічні пріоритети державної політики в галузі культури та задають напрямки для реалізації міжнародних культурних ініціатив. Укази Президента України мають особливе значення, оскільки вони окреслюють загальнодержавні цілі в галузі культурної дипломатії та можуть ініціювати створення нових культурних інституцій, визначати конкретні завдання для державних органів у сфері міжнародної культурної співпраці або навіть запускати нові програми, які сприяють популяризації української культури за кордоном. Такі укази можуть стосуватися як національних культурних проектів, так і міжнародних заходів, в яких Україна бере участь, що дозволяє підвищити її міжнародну вагу і створювати нові можливості для культурного розвитку.

Президент також може ухвалювати рішення щодо підтримки конкретних культурних проєктів, які мають стратегічне значення для міжнародної репрезентації України. Наприклад, укази можуть стосуватися участі України у міжнародних культурних форумах, виставках або фестивалях, що допомагає підсилити міжнародну культурну присутність держави. Такі акти є важливими для мобілізації державних ресурсів на підтримку культурних ініціатив, що стають частиною національної стратегії міжнародного просування країни. Укази Президента можуть також визначати рамки для співпраці з іншими країнами у сфері культури, що дозволяє створювати нові форми двостороннього або багатостороннього культурного співробітництва.

Постанови Кабінету Міністрів України відіграють ще одну ключову роль у забезпеченні реалізації культурної дипломатії на практичному рівні. Постанови уряду зазвичай регулюють питання фінансування культурних проєктів, визначають порядок їх реалізації, а також координацію між різними державними органами та інституціями, залученими до реалізації міжнародних культурних ініціатив. Урядові постанови також визначають механізми взаємодії з міжнародними партнерами, громадськими організаціями та приватними фондами, які часто є важливими гравцями у сфері культурної дипломатії.

Фінансовий аспект культурної дипломатії є одним із основних питань, що регулюються урядовими постановами. Вони можуть встановлювати державні програми фінансування для підтримки культурних ініціатив, що реалізуються за кордоном, таких як участь українських митців у міжнародних конкурсах або організація культурних заходів, спрямованих на популяризацію української культури в інших країнах. Постанови Кабінету Міністрів також можуть включати положення щодо співфінансування проєктів спільно з іноземними партнерами або міжнародними організаціями, що сприяє залученню додаткових ресурсів та підвищенню ефективності культурної дипломатії України.

Одним із важливих аспектів урядових постанов є питання захисту культурної спадщини, особливо в умовах збройних конфліктів. Постанови можуть містити конкретні заходи щодо збереження культурних об'єктів, які

перебувають під загрозою руйнування через військові дії. Такі акти визначають стратегії та дії державних органів, спрямовані на евакуацію, реставрацію або тимчасове переміщення культурних цінностей у безпечні місця. Це є особливо актуальним для України, яка через війну з Росією стикається з масштабними руйнуваннями культурних об'єктів, що вимагає термінових заходів для їхнього захисту.

Крім того, урядові постанови часто спрямовані на забезпечення культурної безпеки держави, особливо в умовах війни. Культурна дипломатія стає важливим інструментом у боротьбі за міжнародну підтримку, і постанови уряду можуть включати конкретні стратегії з інформаційної війни, зокрема заходи щодо боротьби з дезінформацією та фальсифікацією історичних фактів. Такі стратегії спрямовані на формування позитивного міжнародного іміджу України через просування її культурних досягнень, а також на захист національної ідентичності від спроб маніпулювати культурним наративом.

Урядові постанови також можуть регулювати взаємодію державних інституцій з культурними діячами, громадськими організаціями та представниками української діаспори, що відіграють ключову роль у просуванні української культури за кордоном. Ці акти визначають механізми підтримки українських культурних інституцій за межами України, сприяють організації міжнародних культурних обмінів та співпраці з іноземними митцями і організаціями. Така співпраця дозволяє значно розширити можливості для реалізації культурних проєктів та зміцнення міжнародних культурних зв'язків України.

Нормативно-правові аспекти культурної дипломатії України складають багатоварову систему, яка включає конституційні норми, закони, міжнародні договори, укази Президента та постанови уряду. Вони створюють правову основу для просування української культури на міжнародній арені, організації культурних обмінів, захисту культурної спадщини та співпраці з міжнародними партнерами. Ця нормативно-правова база є важливим інструментом для

реалізації культурної дипломатії в умовах війни, коли культура стає засобом зміцнення національної ідентичності та мобілізації міжнародної підтримки.

2.2. Особливості інституціоналізації культурної дипломатії України

Інституціоналізація культурної дипломатії України є складним і багатоаспектним процесом, що передбачає розвиток системи державних та недержавних інституцій, які відповідають за формування і реалізацію культурної політики на міжнародному рівні. Цей процес відображає загальні зміни у зовнішній політиці країни, зокрема, в умовах сучасних викликів, таких як війна з Росією. Культура стала важливим інструментом зовнішньої політики України, а її дипломатичний вплив формується через інституції, які створюють і просувають українські культурні ініціативи за кордоном. Інституціоналізація передбачає як організаційне оформлення культурної дипломатії в межах державних структур, так і залучення громадських організацій, приватних фондів та міжнародних партнерів.

Державні інституції відіграють ключову роль у системі культурної дипломатії України, оскільки саме вони формують, впроваджують і координують міжнародні культурні ініціативи. Однією з центральних особливостей інституціоналізації культурної дипломатії України є участь таких органів, як Міністерство закордонних справ (МЗС) та Міністерство культури та інформаційної політики, які відповідають за стратегічне керівництво та реалізацію державної політики у цій сфері.[22]

Міністерство закордонних справ України є головним державним органом, що здійснює зовнішньополітичну діяльність країни, включаючи культурну дипломатію. МЗС через свої дипломатичні місії за кордоном активно просуває українську культуру, організовує культурні заходи та налагоджує культурні контакти з іншими державами. Посольства та консульства України виступають як важливі платформи для проведення міжнародних культурних ініціатив, таких як виставки, фестивалі, презентації українських митців, літературні читання

тощо. МЗС також забезпечує участь України у міжнародних культурних форумах та виставках, що сприяє підвищенню міжнародного іміджу країни і налагодженню міжкультурного діалогу з іншими націями.

Міністерство культури та інформаційної політики України є іншим важливим органом, який відповідає за формування та впровадження культурної політики як всередині країни, так і на міжнародному рівні. Це міністерство займається створенням національних культурних програм, які відображають пріоритети державної політики у сфері культури. Воно забезпечує підтримку українських митців, сприяє розвитку міжнародних культурних обмінів і співпрацює з міжнародними організаціями, такими як ЮНЕСКО та Рада Європи, для збереження культурної спадщини та розвитку культурної дипломатії. Міністерство також відіграє важливу роль у фінансуванні та організаційному забезпеченні культурних проектів, які реалізуються в рамках міжнародного співробітництва.

Інституціоналізація культурної дипломатії в Україні також передбачає взаємодію між МЗС і Міністерством культури, що забезпечує формування єдиної державної стратегії у цій галузі. Ця координація дозволяє об'єднувати ресурси та можливості обох міністерств для реалізації культурних проектів на міжнародному рівні. Наприклад, коли йдеться про організацію міжнародних культурних обмінів, МЗС виступає як організаційна платформа, забезпечуючи дипломатичну підтримку, тоді як Міністерство культури відповідає за наповнення програм, залучення митців та забезпечення фінансування. Також спільні зусилля спрямовані на підтримку участі українських митців у міжнародних подіях, таких як Венеційська бієнале, Франкфуртський книжковий ярмарок чи Каннський кінофестиваль, де українська культура отримує значну увагу з боку міжнародної аудиторії.

Іншою важливою функцією взаємодії цих державних інституцій є популяризація української культури через інформаційні кампанії. Завдяки тісній співпраці між МЗС та Міністерством культури, Україна реалізує комплексні комунікаційні стратегії, спрямовані на зміцнення культурного іміджу країни за

кордоном. Це особливо важливо в умовах інформаційної війни з Росією, коли культура стає важливим інструментом для донесення правдивої інформації про події в Україні, її культурні досягнення та унікальність на міжнародній арені. Спільні кампанії дозволяють ефективніше використовувати інформаційні платформи, такі як соціальні мережі, онлайн-платформи, а також організацію прямих заходів і культурних подій за кордоном.

Крім того, особливість роботи державних інституцій у системі культурної дипломатії України полягає у тісній співпраці з міжнародними організаціями та фондами, які підтримують культурні ініціативи. Міністерство культури активно співпрацює з такими організаціями, як ЮНЕСКО, Європейський Союз, Рада Європи, ОБСЄ та іншими міжнародними структурами, які надають фінансову, технічну та експертну допомогу для реалізації українських культурних проєктів. Наприклад, ЮНЕСКО відіграє важливу роль у збереженні культурної спадщини України, особливо в умовах війни, коли багато культурних об'єктів опинилися під загрозою знищення або пошкодження. Співпраця з такими організаціями дозволяє Україні інтегруватися в міжнародну культурну спільноту і отримувати допомогу в реалізації своїх культурних ініціатив.

Інституціоналізація культурної дипломатії в Україні також передбачає активну співпрацю з неурядовими організаціями, громадськими об'єднаннями та приватними ініціативами, що дозволяє залучати додаткові ресурси та можливості для просування української культури. Державні органи, зокрема Міністерство культури, підтримують такі громадські ініціативи через грантові програми та інші механізми фінансової підтримки, що сприяє реалізації незалежних культурних проєктів на міжнародному рівні. Спільна робота державних і недержавних акторів створює багатопланову систему культурної дипломатії, яка охоплює різні рівні культурної взаємодії і сприяє ширшому представленню української культури у світі.

Український інститут є одним із найважливіших елементів сучасної інституціоналізації культурної дипломатії України, створеним у 2017 році для просування української культури та зміцнення культурних зв'язків на

міжнародній арені. Він функціонує як головна державна платформа для представлення українського мистецтва, культурних та наукових досягнень за межами країни. Основна мета Українського інституту полягає у тому, щоб презентувати Україну як сучасну, динамічну, культурно багату та інноваційну державу, яка активно інтегрується у глобальний культурний контекст.[15]

Український інститут став інструментом для організації численних культурних заходів за кордоном, які спрямовані на популяризацію українського мистецтва, кіно, літератури, музики та інших видів культурної творчості. Важливою особливістю діяльності Інституту є підтримка українських митців та культурних діячів, які беруть участь у міжнародних проектах, виставках, фестивалях, концертах і конференціях. Це дозволяє Україні бути присутньою на світовій культурній арені, розширювати міжнародні зв'язки та досягати ширшої аудиторії.

Одним із нововведень, яке приніс Український інститут, є фокус на сучасні форми мистецтва. Увага до сучасного кінематографу, літератури, музики та візуальних мистецтв відображає новий підхід до культурної дипломатії, який дозволяє показати Україну як державу, що активно створює нові культурні явища та має вплив на глобальні культурні процеси. Ця інноваційна позиція забезпечує не тільки інтеграцію в міжнародні культурні ініціативи, але й формує позитивний імідж України як креативної та сучасної країни. Програми Інституту часто фокусуються на залученні молодих митців, що допомагає просувати нові таланти та знайомити світ з новими іменами в українському мистецтві.

Український інститут також активно працює з темами національної ідентичності, історичної пам'яті та боротьби за міжнародну підтримку в умовах війни з Росією. Ці теми стають важливими у контексті збереження та поширення правди про події в Україні, захисту її культурної спадщини та формування глобальної обізнаності щодо української історії та сучасності. Інститут використовує культурні інструменти для того, щоб привернути увагу міжнародної спільноти до питань, що стосуються боротьби за незалежність, збереження національної ідентичності та опору російській агресії.

Однією з важливих рис роботи Українського інституту є гнучкість та адаптивність до міжнародних викликів. У відповідь на потребу посилення української культурної присутності в Європі та за її межами, Інститут створює партнерські програми з іншими міжнародними культурними установами, такими як Goethe-Institut, British Council, Французький інститут та інші. Це дозволяє обмінюватися досвідом та розвивати нові формати культурної співпраці, що сприяє інтеграції України у міжнародний культурний простір. Завдяки цим партнерствам українська культура стає доступнішою для глобальної аудиторії, а співпраця з іноземними митцями та культурними інституціями розширює горизонти для українських творчих проєктів.

Український інститут активно використовує сучасні інформаційні платформи та технології для реалізації своїх завдань, що дозволяє значно розширити аудиторію культурних заходів. Інститут успішно використовує соціальні медіа, онлайн-платформи та цифрові засоби для поширення української культури у всьому світі. Це особливо важливо в умовах пандемії COVID-19, коли багато культурних подій перейшли в онлайн-формат. Такий підхід сприяє тому, що Україна залишається присутньою на міжнародній культурній сцені, навіть у періоди обмеженого фізичного переміщення.

Робота Інституту є особливо важливою в умовах війни, коли культурна дипломатія стає інструментом для привернення уваги до української боротьби за незалежність та національну ідентичність. Використовуючи культуру як спосіб комунікації, Український інститут сприяє поширенню інформації про сучасні події в Україні, проєктує позитивний імідж країни, що бореться за демократичні цінності та свою культуру. Інститут стає важливим каналом для досягнення міжнародної аудиторії та забезпечення підтримки з боку світової спільноти.

Крім того, інститут активно підтримує теми історичної пам'яті та національного відродження, зосереджуючи увагу на таких питаннях, як Голокост, Голодомор, радянські репресії та інші події, що вплинули на формування сучасної України. Інститут організовує заходи, присвячені цим

темам, що дозволяє поширювати знання про важливі аспекти української історії, які є невід'ємною частиною національної ідентичності.

Співпраця з міжнародними організаціями є важливим компонентом інституціоналізації культурної дипломатії України, оскільки вона дозволяє країні інтегруватися в глобальні культурні процеси та отримувати підтримку для розвитку своєї культурної сфери. Однією з ключових організацій, з якими активно співпрацює Україна, є ЮНЕСКО. Ця співпраця дозволяє Україні зберігати та захищати свою культурну спадщину, особливо в умовах загрози руйнування через військові дії. Включення українських культурних об'єктів до списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО надає їм міжнародний захист, а також відкриває можливості для отримання технічної та фінансової підтримки для їх збереження та реставрації. Окрім цього, ЮНЕСКО активно підтримує Україну в її зусиллях із захисту культурної ідентичності в умовах війни, що є надзвичайно важливим у контексті сучасних викликів.

Співпраця з Європейським Союзом є не менш важливою складовою культурної дипломатії України. Участь у європейських програмах, таких як "Креативна Європа", надає українським митцям та культурним організаціям можливість отримувати фінансову підтримку для реалізації проєктів, що сприяють культурним обмінам і розвитку креативних індустрій. ЄС активно підтримує ініціативи, що сприяють інтеграції української культури в європейський контекст, надаючи при цьому ресурси для розширення міжнародного співробітництва та обміну досвідом між українськими та європейськими культурними діячами. Завдяки такій співпраці українські митці мають можливість презентувати свою творчість на міжнародній арені, що сприяє підвищенню престижу української культури у світі та зміцненню зв'язків з іншими європейськими країнами.

Співпраця з Радою Європи також є важливим елементом міжнародної культурної політики України. Ця організація підтримує зусилля України у збереженні культурного різноманіття та захисті культурних прав громадян. Програми Ради Європи, зокрема ті, що спрямовані на захист культурної

спадщини, допомагають Україні розвивати стратегії для збереження культурних об'єктів, особливо в умовах військових загроз. Крім того, завдяки співпраці з Радою Європи, Україна може підвищувати рівень професійної підготовки своїх культурних діячів, що сприяє розвитку національних культурних індустрій та підвищенню їх конкурентоспроможності на міжнародному рівні.

Співпраця з ОБСЄ також забезпечує Україну додатковими можливостями для зміцнення культурної дипломатії. ОБСЄ підтримує зусилля України у боротьбі з дезінформацією та у просуванні національних культурних ініціатив, спрямованих на збереження історичної пам'яті та підвищення міжнародної обізнаності про українську культуру. Ця організація активно співпрацює з українськими інституціями в питаннях захисту культурних прав та свобод, сприяє розвитку культурних обмінів і взаємодії між культурами.

Окрім міжнародних організацій, особливу роль в інституціоналізації культурної дипломатії України відіграє залучення громадянського суспільства та приватних ініціатив. Громадські організації, що працюють у сфері культури, стають потужним рушієм у просуванні української культури за кордоном. Вони організовують міжнародні фестивалі, виставки, концерти та інші заходи, що сприяють міжнародній популяризації українського мистецтва. Завдяки активній співпраці з іноземними культурними інституціями, ці організації можуть залучати ресурси та розширювати мережу культурних зв'язків, що підсилює культурну дипломатію України.[7]

Приватні ініціативи також відіграють важливу роль у розвитку культурної дипломатії. Завдяки підтримці з боку українського бізнесу, приватних фондів та меценатів, багато культурних проєктів отримують фінансову підтримку для реалізації на міжнародному рівні. Це дозволяє українським митцям та творчим колективам брати участь у міжнародних культурних процесах, презентувати свої роботи на глобальних виставках та фестивалях і залучати нові аудиторії. Приватний сектор, зокрема бізнес-кола, що мають інтерес до культурних проєктів, дедалі більше долучається до підтримки української культурної

дипломатії, що відкриває нові можливості для міжнародного визнання українських митців.

Інституціоналізація культурної дипломатії України стикається з низкою викликів, які значно впливають на можливості розвитку та ефективності цієї сфери. Одним із найбільш серйозних викликів є постійна загроза з боку Росії, що триває з 2014 року і значно загострилася під час повномасштабного вторгнення в 2022 році. Російська агресія створила складні умови для функціонування культурних інституцій України, оскільки багато культурних об'єктів було зруйновано або перебувають під загрозою знищення, а культурні діячі та митці опинилися у складних обставинах, що ускладнює їх участь у міжнародних проектах. Крім фізичного знищення культурних об'єктів, війна також сприяє інформаційній війні, де Росія активно використовує культурний контекст для поширення дезінформації та маніпуляцій на міжнародній арені. Це вимагає від української культурної дипломатії активної боротьби за правдиве висвітлення ситуації, що додає викликів в інституціоналізації цього напрямку.

Ще одним серйозним викликом для культурної дипломатії України є економічні труднощі. Війна суттєво впливає на економіку країни, що обмежує державне фінансування культурних проектів та знижує можливості реалізації великих міжнародних ініціатив. Бюджетні обмеження стають перешкодою для розвитку міжнародної культурної присутності України, оскільки багато проектів залежать від державної підтримки, яка в умовах війни спрямовується насамперед на забезпечення обороноздатності та підтримку критичної інфраструктури. Це обмежує можливості українських митців для участі в міжнародних заходах, фестивалях та виставках, що зменшує потенціал культурної дипломатії.

Крім того, інституціоналізація культурної дипломатії стикається з викликом недостатньої розвиненості інституційної інфраструктури. Хоча створення таких інституцій, як Український інститут, є важливим кроком у розвитку культурної дипломатії, все ще бракує ширшої мережі культурних організацій, які б могли ефективно співпрацювати з міжнародними партнерами. Це вимагає подальшого розвитку державних і недержавних інституцій, що

займаються культурною дипломатією, а також кращої координації між ними. Крім того, існує необхідність у створенні ефективних механізмів для залучення приватних фондів і міжнародних донорів для підтримки українських культурних ініціатив за кордоном.

Незважаючи на ці виклики, перспективи інституціоналізації культурної дипломатії України є досить обнадійливими. Одним із ключових напрямків розвитку є зміцнення співпраці з міжнародними організаціями та партнерами, які надають фінансову, технічну та експертну підтримку для реалізації культурних проєктів. Участь України у європейських програмах, таких як "Креативна Європа" та інші ініціативи Європейського Союзу, дозволяє розширити можливості для фінансування культурних проєктів і збільшити участь українських митців у міжнародних заходах. Така інтеграція з європейськими культурними програмами також сприяє посиленню української присутності на світовій арені та створює нові можливості для обміну досвідом, що підвищує професійний рівень українських культурних діячів.

Окрім цього, розвиток інституційної інфраструктури та створення нових механізмів для залучення міжнародної підтримки є перспективним напрямом для розширення можливостей культурної дипломатії України. Це передбачає активну участь не лише державних органів, але й громадянського суспільства, приватних ініціатив та бізнесу. Співпраця між державою і приватним сектором може стати основою для створення більш стійкої системи фінансування культурних проєктів, що дозволить зменшити залежність від державного бюджету та підвищити ефективність реалізації культурних ініціатив на міжнародному рівні. Підтримка з боку меценатів і приватних інвесторів може стати важливим фактором для залучення нових ресурсів та розширення міжнародної культурної діяльності.

Ще однією важливою перспективою є розширення участі українських митців у глобальних культурних процесах. Інтеграція України у світові культурні та креативні індустрії створює можливості для активної участі у глобальних ініціативах, що сприяють не лише популяризації української

культури, але й розвитку креативної економіки в Україні. Співпраця з міжнародними партнерами у сфері культурних індустрій може стати джерелом нових знань, технологій та ресурсів, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності українських митців на світовій арені. Участь у таких процесах дозволяє Україні позиціонувати себе як важливого гравця у сфері культурної дипломатії та розвивати національні креативні індустрії, що стає дедалі важливішим аспектом економічного розвитку країни.[5]

Захист і популяризація української культурної спадщини також залишаються ключовим аспектом перспектив розвитку культурної дипломатії України. Участь у міжнародних програмах, спрямованих на збереження культурної спадщини, особливо в умовах військових дій, є важливим завданням для української держави. Збереження культурних об'єктів, що перебувають під загрозою знищення, вимагає міжнародної підтримки та співпраці з організаціями, такими як ЮНЕСКО, для отримання технічної та фінансової допомоги. Ці зусилля дозволяють не лише зберегти національну спадщину, але й зміцнити культурну ідентичність України на міжнародному рівні.

Інституціоналізація культурної дипломатії України є важливим кроком у формуванні сильної державної стратегії на міжнародній арені. Вона передбачає активну участь державних органів, громадянського суспільства та міжнародних партнерів у просуванні української культури та формуванні позитивного іміджу країни у світі. В умовах сучасних викликів культурна дипломатія стає невід'ємною частиною зовнішньої політики України, сприяючи мобілізації міжнародної підтримки, збереженню культурної спадщини та розвитку креативних індустрій.

2.3. Основні комунікаційні стратегії культурної дипломатії України

Основні комунікаційні стратегії культурної дипломатії України є важливими інструментами для побудови міжнародного іміджу держави, її позиціонування на глобальній арені та залучення міжнародної підтримки.

Комунікаційні стратегії в культурній дипломатії відіграють вирішальну роль у поширенні інформації про українську культуру, історію, національну ідентичність, а також у протидії дезінформації, яка поширюється на міжнародному рівні, зокрема з боку Росії. У сучасному глобалізованому світі культура стає ефективним засобом для встановлення міждержавних зв'язків та побудови позитивного міжнародного іміджу. Комунікаційні стратегії дозволяють Україні представити себе як сучасну, динамічну, культурно багату та креативну державу, що активно протидіє агресії та захищає свої цінності.

Позиціонування України через культурну дипломатію є однією з найважливіших стратегій для формування її міжнародного іміджу як сучасної європейської держави з глибокою культурною спадщиною і потужним креативним потенціалом. Це позиціонування будується на демонстрації національної ідентичності, прагненні до демократичних цінностей і активній участі у світових культурних процесах. Важливою складовою цієї стратегії є просування української культури через різні форми мистецтва – літературу, кіно, музику, образотворче мистецтво, дизайн, театральне мистецтво та інші напрямки, що роблять Україну видимою і впізнаваною на міжнародній арені.

Українські культурні інституції, такі як Український інститут, відіграють ключову роль у цій стратегії, організовуючи та підтримуючи численні культурні заходи за кордоном. Виставки, фестивалі, концерти, кінопокази, конференції та інші події стають платформою для презентації українського культурного продукту, створеного як сучасними митцями, так і традиційними майстрами. Це не тільки допомагає привернути увагу до української культури, але й встановити міцні міжкультурні зв'язки з іншими державами. Завдяки таким ініціативам міжнародна спільнота має змогу глибше ознайомитися з українською культурою, її унікальністю, а також долучитися до сучасного культурного контексту України.

Позиціонування України через культурну дипломатію також тісно пов'язане із зусиллями, спрямованими на збереження культурної спадщини в умовах війни. Використання культури як дипломатичного інструменту

допомагає звернути увагу світової спільноти на руйнування культурних об'єктів, які є важливою частиною не тільки української, але й світової історичної спадщини. Військова агресія з боку Росії призвела до значного знищення культурних пам'яток та інфраструктури, що створює термінову потребу у міжнародній підтримці для їхнього збереження та відновлення. Участь України в міжнародних кампаніях зі збереження культурної спадщини під час військових конфліктів дозволяє не лише залучити додаткову підтримку, але й посилити її позиції у сфері захисту культурної спадщини на міжнародному рівні.

Культурна дипломатія України також сприяє позиціонуванню країни як невід'ємної частини європейської та світової культурної спільноти. Україна активно бере участь у міжнародних культурних процесах, співпрацюючи з європейськими та глобальними культурними інституціями, такими як ЮНЕСКО, Європейський Союз, Рада Європи, що дозволяє демонструвати свою приналежність до спільних європейських цінностей. Багатий креативний потенціал українських митців, які працюють у сфері музики, кіно, літератури, візуальних мистецтв, активно представляється на міжнародних майданчиках, що сприяє формуванню нових зв'язків та взаєморозуміння з іншими культурами.

Зокрема, в умовах війни культурна дипломатія стає важливим інструментом міжнародної підтримки України. Через культурні заходи і проекти Україна транслює свої історії боротьби за незалежність, збереження національної ідентичності та культурних цінностей. Це дозволяє залучити міжнародну громадськість до процесу захисту української культури і підтримати країну в її зусиллях щодо відновлення і відродження. Такі заходи як покази фільмів про війну, документальні виставки, присвячені руйнуванням культурних об'єктів, та інші мистецькі проекти відіграють важливу роль у мобілізації міжнародної підтримки для відбудови постраждалих регіонів і відновлення культурних пам'яток.

Ще однією важливою складовою позиціонування України через культурну дипломатію є залучення українських митців до міжнародних ініціатив і фестивалів, де вони представляють свої твори, сприяючи збагаченню

глобального культурного простору новими ідеями та підходами. Це також дозволяє Україні показати себе як державу, що не тільки зберігає свої традиції, але й розвиває сучасне мистецтво на високому рівні. Участь українських митців у престижних міжнародних подіях дозволяє їм виходити на глобальний рівень і долучатися до світових культурних процесів.

Протидія дезінформації через культурну дипломатію є однією з ключових складових зовнішньої стратегії України, оскільки інформаційна війна є невід'ємною частиною російської агресії. Російська дезінформаційна кампанія, спрямована на дискредитацію України на міжнародній арені, використовує різні канали для поширення спотвореної інформації про історію, культуру та сучасні події. У цьому контексті культурна дипломатія стає ефективним інструментом для боротьби з дезінформацією, захисту української історичної правди та формування об'єктивного сприйняття країни на міжнародній арені.

Ключовою метою цієї стратегії є поширення правдивої інформації про українську культуру, історію, національні цінності та сучасні реалії. Одним із головних завдань культурної дипломатії є не лише репрезентація культури, а й активна протидія спотворенню історичних фактів та сучасних подій, таких як війна з Росією. Україна стикається з постійною пропагандистською атакою, метою якої є підірив її міжнародного іміджу, дискредитація державної політики та маніпуляція громадською думкою. У відповідь на це культурна дипломатія використовує широкий спектр інструментів для поширення правдивої інформації та формування об'єктивного уявлення про країну.[33]

Культурні заходи, організовані за кордоном, стають потужними платформами для розповсюдження правдивих наративів. Виставки, кінопокази, презентації книг, конференції та виступи українських митців і діячів культури на міжнародних форумах сприяють тому, що міжнародна аудиторія отримує доступ до перевірених джерел інформації про події в Україні. Такі заходи дозволяють створювати можливості для дискусій, де піднімаються важливі теми, пов'язані з російською агресією, і показується реальна ситуація, зокрема через призму культури та історії. Наприклад, покази документальних фільмів про війну або

виставки, присвячені руйнуванню культурних об'єктів, сприяють розумінню міжнародною спільнотою масштабів трагедії, з якою стикається Україна, а також важливості збереження її культурної спадщини.

Соціальні медіа є одним із найпотужніших інструментів у боротьбі з дезінформацією. Використання таких платформ, як Facebook, Instagram, Twitter, YouTube та інших, дозволяє швидко поширювати інформацію про події в Україні до широкої аудиторії. Соціальні медіа надають можливість комунікувати безпосередньо з міжнародною громадськістю, минаючи традиційні медіа, які іноді можуть бути під впливом дезінформаційних наративів. Крім того, ці платформи дозволяють інтерактивно взаємодіяти з аудиторією, відповідати на питання, розвінчувати міфи та надавати актуальні факти.

Комунікаційні кампанії в соціальних медіа, ініційовані українськими культурними інституціями та громадськими організаціями, спрямовані на формування об'єктивного уявлення про події в Україні, протидію пропаганді та підвищення рівня обізнаності про українську культуру та історію. Такі кампанії використовують різні формати, зокрема короткі відео, інфографіку, анімаційні фільми та візуальні матеріали, що дозволяє швидко та ефективно передавати інформацію. Важливу роль також відіграє участь українських митців, які своїми творами привертають увагу до тем війни, національної ідентичності та боротьби за свободу.

Важливим елементом протидії дезінформації через культурну дипломатію є також активна участь української діаспори в міжнародних культурних процесах. Діаспорні організації стають важливими партнерами українських культурних інституцій у боротьбі з російською пропагандою. Завдяки своїм зв'язкам із місцевими культурними та політичними колами, діаспора сприяє організації культурних заходів, виступає на підтримку України та поширює правдиву інформацію серед міжнародної спільноти. Це особливо важливо в тих країнах, де російська пропаганда має значний вплив на медіа та громадську думку.

Одним із ключових напрямів комунікаційної стратегії культурної дипломатії України є формування позитивного міжнародного іміджу через культуру. Це передбачає не лише популяризацію традиційної української культури, але й акцент на сучасних культурних досягненнях, креативних індустріях та нових культурних явищах. Під час міжнародних культурних заходів Україна прагне продемонструвати свій творчий потенціал та показати, що вона є частиною глобальної креативної спільноти. Українські митці, дизайнери, музиканти, письменники та режисери активно беруть участь у міжнародних фестивалях і виставках, що сприяє формуванню позитивного сприйняття України як країни, що виробляє унікальний культурний продукт. Це дозволяє не лише підвищити престиж країни, але й розширити можливості для українських креативних індустрій на міжнародному ринку. Комунікаційні стратегії, спрямовані на промоцію сучасної української культури, дозволяють залучати нову міжнародну аудиторію та зміцнювати позиції України на глобальній культурній арені.

Україна має багату культурну спадщину, яка є важливим елементом комунікаційних стратегій у культурній дипломатії. Збереження та популяризація української культурної спадщини стали одним із ключових напрямів міжнародної діяльності, спрямованих на зміцнення національної ідентичності та підтримку міжнародної спільноти в захисті культурних об'єктів від руйнування. Участь України в міжнародних проектах, спрямованих на захист культурної спадщини, таких як програми ЮНЕСКО, допомагає донести до світу важливість української культури та історії. Культурна спадщина України стає важливим інструментом для побудови зв'язків з іншими країнами, залучення уваги до українських культурних об'єктів та просування національної культури через міжнародні канали. Спільні програми зі збереження спадщини дозволяють налагоджувати діалог із міжнародними партнерами та підвищувати рівень взаєморозуміння між Україною та іншими державами. Це також створює можливості для залучення міжнародної підтримки в питаннях реставрації та збереження культурних пам'яток, особливо в умовах війни.

Сучасні комунікаційні стратегії культурної дипломатії України активно використовують новітні технології для поширення інформації та залучення міжнародної аудиторії. Онлайн-платформи, віртуальні виставки, цифрові тури культурними об'єктами та інтерактивні презентації стають невід'ємною частиною культурної дипломатії. Нові технології дозволяють досягти більшої аудиторії, зокрема тих, хто не може особисто відвідати культурні заходи. Україна активно використовує цифрові платформи для просування своєї культури на міжнародній арені, організовуючи віртуальні виставки та культурні події, що дозволяє подолати географічні обмеження. Такий підхід особливо став актуальним під час пандемії COVID-19, коли фізичні культурні події були обмежені. Цифрові технології також допомагають збільшити залучення молодого покоління до культурних процесів, що сприяє формуванню нового покоління міжнародної аудиторії, зацікавленої в українській культурі.[18]

Українська діаспора відіграє важливу роль у реалізації комунікаційних стратегій культурної дипломатії. Співпраця з діаспорними організаціями дозволяє зміцнити культурні зв'язки з міжнародною аудиторією та просувати українську культуру в різних куточках світу. Діаспорні організації стають важливим інструментом для організації культурних подій, виставок, фестивалів та інших заходів, що знайомлять іноземців з українською культурою. Діаспора також сприяє створенню нових культурних проєктів, надаючи фінансову підтримку та допомагаючи організувати культурні заходи, що робить їх важливим компонентом комунікаційних стратегій. Спільна робота з діаспорою дозволяє Україні ефективніше використовувати свої ресурси для досягнення ширшої міжнародної аудиторії та мобілізації міжнародної підтримки, що є критично важливим у часи війни.

Основні комунікаційні стратегії культурної дипломатії України є багатоплановими і спрямованими на досягнення кількох ключових цілей: протидію дезінформації, формування позитивного міжнародного іміджу країни, залучення міжнародної підтримки та збереження культурної спадщини.

РОЗДІЛ 3: КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ВІЙНИ

3.1 Форми та інструменти культурної дипломатії в умовах війни

Війна, що розпочалася у 2014 році та переросла у повномасштабний конфлікт у 2022 році, суттєво вплинула на розвиток культурної дипломатії України. У цей період культура стала потужним інструментом для мобілізації міжнародної підтримки, протидії дезінформації, захисту національної ідентичності та популяризації українських цінностей на міжнародній арені. Культурна дипломатія в умовах війни використовує різноманітні форми та інструменти для досягнення цих цілей, роблячи акцент на збереженні культурної спадщини, просуванні сучасного мистецтва та активній співпраці з міжнародними партнерами. Основні форми та інструменти культурної дипломатії стали вирішальними у зміцненні позицій України на глобальній арені в умовах війни.

Міжнародні культурні заходи як форма культурної дипломатії є одним із ключових інструментів, які Україна використовує для просування своєї культури та правдивої інформації про події в країні в умовах війни. Організація виставок, фестивалів, конференцій, концертів, кінопоказів та літературних читань дозволяє створювати міжнародну платформу для спілкування з глобальною аудиторією та підвищення обізнаності про українську боротьбу за незалежність. Участь у таких заходах надає можливість не тільки презентувати українську культуру, але й демонструвати її стійкість і силу у протистоянні російській агресії.

Одним із центральних елементів таких культурних заходів є виставки, присвячені знищенню культурних пам'яток внаслідок війни. Вони слугують як способом документування злочинів проти української культури, так і потужним інструментом для привернення уваги до руйнування культурної спадщини. Виставки, організовані в міжнародних музеях та галереях, показують масштаби втрат та необхідність глобальної підтримки у збереженні культурних об'єктів. Митці, через свої роботи, розкривають реалії війни, виражаючи емоції,

переживання та стійкість українського народу через мистецтво. Такі події стають своєрідним мостом між Україною та міжнародною спільнотою, де культура використовується як інструмент для розуміння глибших сенсів війни та її наслідків.

Участь України у міжнародних фестивалях, таких як Венеційська бієнале, Каннський кінофестиваль та інші значущі культурні події, стала однією з найпотужніших форм культурної дипломатії. Українські кінематографісти, художники, музиканти та інші діячі культури використовують ці майданчики для того, щоб донести світу історію української боротьби через мистецтво. Фестивалі надають митцям унікальну можливість представити свої твори на глобальному рівні та поділитися своїми історіями, що відображають війну, втрати, руйнування, але також і надію, стійкість та національну гордість. Такі заходи не тільки підсилюють увагу до України, але й зміцнюють міжнародну підтримку та створюють нові культурні зв'язки, які продовжують працювати на довгострокову перспективу.

Культурні заходи також дають Україні можливість впливати на громадську думку та формувати позитивний міжнародний імідж через мистецтво. Це важливо у контексті протидії дезінформації, яку активно поширює Росія. Культурні заходи допомагають розвінчувати міфи та маніпуляції, представляючи об'єктивні факти через мистецтво і творчість. Українська культура, представлена на міжнародних заходах, показує багатогранність та глибину національної ідентичності, що допомагає зміцнити міжнародну підтримку та посилити розуміння глобальних партнерів щодо важливості захисту українських культурних цінностей.

Цифрові інструменти культурної дипломатії також стали важливою складовою міжнародних культурних заходів. Соціальні медіа, такі як Facebook, Instagram, Twitter, YouTube, стали невід'ємними каналами для поширення інформації про українські культурні ініціативи та для привернення уваги до проблем, пов'язаних із збереженням культурної спадщини. Завдяки соціальним медіа, українські митці та культурні інституції можуть швидко і ефективно

доносити інформацію до широкої міжнародної аудиторії. Ці платформи дозволяють митцям оперативно поширювати свої творчі роботи, зокрема фотографії, відео, інсталяції, які документують реалії війни та руйнування культурних об'єктів, залучаючи при цьому міжнародну аудиторію до підтримки України.

Соціальні медіа також надають можливість вести віртуальні дискусії, організовувати культурні події онлайн та залучати аудиторію з різних куточків світу до культурних ініціатив України. У цьому контексті віртуальні культурні заходи, такі як онлайн-виставки та віртуальні тури, стали надзвичайно популярними та ефективними у просуванні української культури. Наприклад, віртуальні виставки, присвячені руйнуванню українських культурних пам'яток або життю під час війни, допомагають міжнародній спільноті краще зрозуміти, з якими викликами стикається Україна. Ці заходи дозволяють привертати увагу до реальних проблем, пов'язаних з культурною спадщиною, навіть за умов обмеженого доступу до фізичних об'єктів або подій.

Окрім соціальних медіа, спеціалізовані вебсайти та платформи також грають важливу роль у цифровій культурній дипломатії. Створення онлайн-ресурсів, присвячених українській культурі, дозволяє іноземній аудиторії отримувати доступ до багатой культурної спадщини України, навіть перебуваючи на відстані. Наприклад, платформи, які пропонують віртуальні екскурсії по музеях, виставкових залах та культурних пам'ятках України, сприяють зростанню обізнаності про важливість збереження цих об'єктів у часи війни. Завдяки таким ресурсам, міжнародна аудиторія може краще зрозуміти культурну цінність України та відчувати тісніший зв'язок із її культурою, що в свою чергу сприяє зміцненню підтримки.[5]

Культурні колаборації та спільні проекти стали однією з ключових форм культурної дипломатії України в умовах війни. Взаємодія між українськими та міжнародними митцями, організаціями й інституціями сприяє не тільки обміну творчими ідеями та досвідом, але й відкриває нові шляхи для представлення української культури на світовій арені. Спільні проекти в таких сферах, як

музика, кіно, література, театр та образотворче мистецтво, дозволяють українським митцям бути активними учасниками глобальних культурних процесів, а також залучати міжнародну аудиторію до питань, пов'язаних із війною та збереженням культурної спадщини.

Зокрема, музичні колаборації за участі українських та іноземних артистів стали важливими подіями на міжнародній арені. Музичні концерти, організовані в різних країнах, слугують не тільки інструментом підтримки українських митців, але й платформою для привернення уваги до війни та її наслідків для України. Спільні концерти дозволяють створювати емоційні зв'язки між аудиторією та митцями, де музика стає засобом для передачі важливих повідомлень про страждання, стійкість та боротьбу за свободу. Такі заходи дають можливість іноземній аудиторії глибше зрозуміти контекст подій, що відбуваються в Україні, і стають своєрідними культурними мостами між країнами.

Крім музичних проєктів, значну роль відіграють колаборації у сфері кінематографу. Українські режисери та продюсери активно співпрацюють з міжнародними кінематографічними спільнотами для створення фільмів, які розповідають про війну, життя на фронті та героїзм українського народу. Спільні кінопроєкти дозволяють розширити аудиторію та донести історії про війну до глядачів по всьому світу. Документальні стрічки та художні фільми, створені у співпраці з міжнародними партнерами, допомагають не тільки зберегти пам'ять про сучасні події, але й протистояти дезінформації, демонструючи реалії війни через об'єктив камер та майстерність режисерів. Такий обмін не лише сприяє поширенню правди про війну, але й дає можливість українським митцям інтегруватися у світові кінематографічні процеси, підвищуючи свій вплив та визнання на міжнародному рівні.[1]

Співпраця в галузі образотворчого мистецтва також відіграє важливу роль у культурних колабораціях. Українські художники часто співпрацюють із міжнародними колегами, беручи участь у спільних виставках та арт-резиденціях, де вони мають можливість презентувати свої роботи, що відображають воєнні

реалії. Ці проекти стають інструментом для привернення уваги до знищення культурної спадщини та розкривають реальні втрати, з якими стикається Україна. Образотворче мистецтво стає важливим візуальним свідком війни, який говорить про біль, стійкість і надію, створюючи культурні простори для міжнародного діалогу. Наприклад, спільні арт-проекти, в яких українські митці документують руйнування культурних пам'яток, набувають великого значення для міжнародної спільноти, оскільки вони допомагають зрозуміти масштаби трагедії та необхідність глобальної підтримки.

Культурні колаборації в театрі та літературі також є важливим інструментом для просування української культури за кордоном. Спільні театральні постановки та літературні читання дозволяють створювати нові інтерпретації сучасної української реальності та досвіду війни, залучаючи міжнародну аудиторію до глибшого розуміння подій. Літературні фестивалі та читання, що об'єднують українських та іноземних письменників, стають платформами для обміну думками та історіями про війну, людську стійкість та боротьбу за свободу. Ці проекти допомагають інтегрувати українську літературу в глобальний контекст, розширюючи аудиторію українських письменників та підвищуючи міжнародне визнання їхньої творчості.

Співпраця з міжнародними культурними інституціями є ще однією важливою складовою культурної дипломатії України в умовах війни. Такі організації, як ЮНЕСКО, Європейський Союз, Рада Європи, Goethe-Institut, British Council, Французький інститут, активно підтримують українські культурні ініціативи, спрямовані на збереження та популяризацію культури в умовах війни. Ця співпраця дозволяє залучати необхідні ресурси та експертизу для реалізації культурних проектів, що стосуються захисту культурної спадщини, підтримки митців та розвитку культурної дипломатії.

Наприклад, співпраця з ЮНЕСКО допомагає Україні зберігати культурні об'єкти, що перебувають під загрозою знищення через військові дії. Програми ЮНЕСКО зі збереження культурної спадщини в умовах конфліктів дозволяють залучати ресурси для відновлення пошкоджених об'єктів, привертаючи увагу

міжнародної спільноти до проблем збереження культурних цінностей. Завдяки цій співпраці, Україна отримує необхідну підтримку для збереження своїх культурних об'єктів та їхньої реставрації, що є важливим кроком у збереженні національної ідентичності.

Участь у міжнародних культурних програмах Європейського Союзу та Ради Європи також відкриває широкі можливості для українських митців. Спільні проекти з європейськими партнерами дозволяють українським митцям брати участь у фестивалях, резиденціях, культурних обмінах, що допомагає не тільки популяризувати українську культуру, але й зміцнювати міжнародні зв'язки та розвивати довгострокову співпрацю з іншими країнами. Це сприяє інтеграції української культури в європейський культурний простір та підвищує її видимість на міжнародній арені.

Загалом, культурні колаборації та спільні проекти є потужним інструментом для залучення міжнародної уваги до України, її культури та боротьби за незалежність. Вони створюють умови для обміну досвідом, творчістю та історіями, допомагаючи зміцнювати міжнародну підтримку та сприяючи довгостроковому розвитку української культури в глобальному контексті.

Культурна дипломатія через мистецтво опору стала однією з найяскравіших і найпотужніших форм міжнародного представлення України в умовах війни. Мистецтво опору відображає глибокі емоційні та культурні переживання українського народу, його стійкість і готовність до боротьби за свободу та незалежність. Це мистецтво стало своєрідним символом незламності України та важливим інструментом для мобілізації міжнародної підтримки, а також передачі правдивої інформації про наслідки російської агресії.

Митці, через свою творчість, зображують трагедії війни, руйнування, людські історії, героїзм і стійкість, показуючи світові реальність, з якою стикається Україна щодня. Така форма культурної дипломатії є особливо потужною, оскільки мистецтво опору не просто демонструє події, а передає глибокий емоційний контекст, що допомагає міжнародній аудиторії краще

зрозуміти масштаб трагедії та людських страждань, викликаних війною. Живопис, скульптура, графіка, фотографія, кіно, музика, література — всі ці форми мистецтва стали важливими засобами для досягнення цих цілей.

Художники створюють серії робіт, які документують руйнування міст, зруйновані будинки, знищені культурні об'єкти та інфраструктуру. Ці роботи виставляються у відомих галереях по всьому світу, допомагаючи привертати увагу до ситуації в Україні та викликати почуття солідарності та підтримки у глядачів. У своїх роботах митці передають не лише наслідки війни, але й образ незламної нації, яка продовжує боротися за своє існування попри всі труднощі. Це створює потужний емоційний ефект і викликає відгук у міжнародній аудиторії, що в свою чергу сприяє залученню більшої кількості людей до підтримки України.

Кінематограф також відіграє важливу роль у культурній дипломатії через мистецтво опору. Українські режисери знімають документальні фільми, які відображають жахи війни та опір українського народу. Ці фільми показують реальні історії людей, які переживають воєнні дії, втрати та руйнування, але не втрачають надії та продовжують боротися за свою країну. Покази таких фільмів на міжнародних фестивалях та в кінотеатрах по всьому світу стають ефективним інструментом для донесення правди про війну. Кіно не лише демонструє жахи війни, але й дає голос тим, хто страждає, надаючи їм можливість поділитися своєю історією з міжнародною аудиторією. Це також сприяє формуванню міжнародної солідарності та підтримки, адже багато людей, після перегляду таких фільмів, стають активними учасниками кампаній на підтримку України.

Музика є ще однією важливою формою мистецтва опору. Українські музиканти створюють твори, що відображають дух боротьби та надії, а також передають емоційний стан людей, які перебувають у центрі конфлікту. Концерти, де виконуються твори українських композиторів або пісні, що стали символами опору, організовуються в різних країнах, збираючи широкую міжнародну аудиторію. Музика здатна викликати глибокі емоції та об'єднувати

людей навколо спільних ідей, що робить її потужним засобом для просування ідей опору та мобілізації підтримки.

Література також займає важливе місце у культурній дипломатії через мистецтво опору. Українські письменники створюють книги, оповідання та поезію, які розкривають реалії війни, передаючи історії людей, які стикаються з воєнними викликами. Літературні твори, що описують життя під час війни, перекладаються на інші мови та публікуються у світових видавництвах, стаючи доступними для широкої міжнародної аудиторії. Літературні фестивалі та читання, організовані за участю українських авторів, також стають важливими подіями для привернення уваги до ситуації в Україні та поширення правдивої інформації про події на фронті.[29]

Мистецтво опору стало не тільки засобом для передачі інформації про події в Україні, але й символом стійкості та боротьби за свободу. Культурні ініціативи, що представляють мистецтво опору, активно використовуються на міжнародних культурних майданчиках для того, щоб розповісти світові про бачення війни через творчість українських митців. Ці проекти не тільки привертають увагу до подій в Україні, але й стають важливим елементом міжнародної культурної дипломатії, який допомагає зміцнити зв'язки між Україною та іншими країнами. Мистецтво опору також має довгостроковий ефект, оскільки воно не лише фіксує поточні події, але й зберігає пам'ять про ці події для майбутніх поколінь, які зможуть через творчість краще зрозуміти складнощі та героїзм українського народу.

Форми та інструменти культурної дипломатії України в умовах війни є багатогранними та охоплюють як традиційні, так і нові підходи до міжнародної культурної комунікації. Міжнародні культурні заходи, цифрові інструменти, культурні колаборації та співпраця з міжнародними інституціями стали основними елементами, що дозволяють Україні не лише протидіяти дезінформації, але й зміцнювати свій міжнародний імідж. Культура залишається важливим інструментом дипломатії в умовах війни, допомагаючи Україні залучати міжнародну підтримку та захищати свої культурні цінності.

3.2 Вплив культурних ініціатив на міжнародний імідж України

В умовах війни та постійної боротьби за незалежність і територіальну цілісність, культурні ініціативи стали важливим інструментом для формування та зміцнення міжнародного іміджу України. Культура є м'якою силою, що впливає на сприйняття країни на світовій арені. Через культурні ініціативи Україна не тільки просуває свою національну ідентичність, але й формує образ держави, яка бореться за демократичні цінності, свободу та мир. Культурні проекти, заходи та ініціативи активно сприяють створенню позитивного міжнародного іміджу, викликають симпатію до української справи та залучають міжнародну підтримку.

Культурні ініціативи як інструмент м'якої сили стали ключовим елементом української дипломатії в умовах війни, що суттєво сприяє формуванню позитивного міжнародного іміджу держави. М'яка сила, на відміну від військової або економічної, використовує культурні, інтелектуальні й духовні ресурси для впливу на міжнародну громадськість та формування позитивного ставлення до країни. Українська культура, завдяки своїй багатій історії, сучасним творчим досягненням і реаліям війни, стає тим інструментом, через який світ сприймає Україну не тільки як країну, що перебуває у стані конфлікту, але й як державу з глибокою культурною спадщиною, що бореться за демократичні цінності.

Культурні ініціативи в умовах війни є особливо важливими для мобілізації міжнародної підтримки та зміцнення позицій України на світовій арені. Вони створюють емоційний міст між Україною та світовою громадськістю, дозволяючи представити українську національну ідентичність, її стійкість і прагнення до свободи через творчість. Завдяки участі українських митців у міжнародних виставках, фестивалях, кінопоказах, концертах та літературних читаннях, Україна здобуває широку підтримку серед громадськості та культурних діячів інших країн.

М'яка сила української культури проявляється через твори мистецтва, які мають глибокий емоційний резонанс і розповідають про страждання, героїзм,

силу духу та незламність українського народу. Такі культурні заходи стають не лише способом презентації української культури, але й потужним засобом комунікації, що дозволяє міжнародній спільноті краще зрозуміти складні емоції та історії, які стоять за війною. У цьому контексті українські митці виступають не лише як творці, але й як послі націоанальної ідентичності, розповідаючи своїм мистецтвом про боротьбу за права людини, свободу і справедливість.

Однією з найбільш важливих форм культурної дипломатії є організація виставок, фестивалів, кінопоказів і концертів, які мають міжнародне значення. Наприклад, участь України у Венеційській бієнале, Каннському кінофестивалі, Франкфуртському книжковому ярмарку та інших міжнародних культурних форумах дозволяє широкій аудиторії побачити і оцінити українські культурні досягнення. Такі заходи не лише популяризують українське мистецтво, але й створюють платформу для обговорення воєнних реалій через культурну призму, що сприяє глибшому розумінню викликів, з якими стикається Україна.[7]

Завдяки культурним проектам, які презентують українське мистецтво, літературу, кінематограф, музику та інші форми творчості, Україна здобула значну увагу світової спільноти. Важливою частиною цих проектів є розповіді про українську історію, традиції та сучасні події, що показують, як культура може стати засобом опору агресії та джерелом стійкості нації. Участь українських митців у міжнародних культурних заходах, де вони мають змогу презентувати свою творчість і донести світові своє бачення війни та її наслідків, стала вагомим кроком до зміцнення іміджу України як культурної держави з великим потенціалом.

Культурні ініціативи, такі як виставки та кінопокази, не тільки демонструють мистецтво, але й допомагають побудувати емоційний зв'язок між Україною та міжнародною аудиторією. Митці, через свої твори, передають складні емоції, історії боротьби, героїзму та страждань, що сприяє створенню глибшого розуміння ситуації в Україні. Ця емоційна комунікація стає важливим засобом для того, щоб заручитися міжнародною підтримкою, яка виходить за

рамки політичних чи економічних інтересів і спирається на людські цінності, такі як свобода, справедливість та боротьба за права людини.

Формування позитивного міжнародного іміджу через сучасне мистецтво стало одним із ключових напрямів культурної дипломатії України в умовах війни. Сучасне українське мистецтво відображає складні соціальні й політичні реалії, які сьогодні визначають життя країни, зокрема війну, боротьбу за незалежність, стійкість та надію на краще майбутнє. Завдяки своїм роботам українські митці стають не тільки свідками цих подій, але й активними учасниками процесу формування міжнародного сприйняття України. Їхнє мистецтво демонструє глибокі емоції, силу духу та незламність нації, що викликає повагу і симпатію у міжнародній аудиторії.

Українські художники, кінематографісти, музиканти, письменники та інші діячі культури активно беруть участь у міжнародних конкурсах, фестивалях та виставках, де вони мають змогу презентувати свої твори світовій аудиторії. Завдяки участі в таких заходах українські митці розповідають історії людей, які живуть у стані війни, показуючи їхній героїзм та прагнення до свободи. Їхні роботи, що відображають трагічні події війни, при цьому передають і надію на майбутнє, на відновлення країни, демонструючи не лише страждання, але й прагнення до життя та розвитку. Це важливий аспект, який дозволяє будувати позитивний міжнародний імідж України як держави, що не лише протистоїть агресії, але й продовжує творити, розвиватися та ділитися своїми культурними надбаннями з рештою світу.

Міжнародні культурні резиденції відіграють важливу роль у цьому процесі. Вони надають українським митцям можливість працювати разом із закордонними колегами, обмінюватися ідеями, досвідом і творчими підходами. Така співпраця дозволяє інтегрувати українське мистецтво у світовий культурний контекст, підвищуючи його вплив і видимість на глобальній арені. В результаті, сучасне українське мистецтво стає важливою складовою міжнародної культурної спадщини, сприяючи не лише просуванню української культури, але

й зміцненню іміджу України як країни, що активно бере участь у світових культурних процесах.

Культура також відіграє ключову роль у протидії дезінформації, що супроводжує війну. Російська дезінформаційна кампанія спрямована на спотворення образу України в очах міжнародної спільноти, однак культурні ініціативи стають ефективним засобом боротьби за правду. Через виставки, концерти, документальні фільми та інші форми мистецтва Україна розповідає світові свою правду, спростовуючи неправдиві наративи, які намагаються поширювати російські пропагандисти. Митці використовують свої твори для того, щоб розповісти про реальні наслідки війни, показати руйнування, спричинені російською агресією, та підкреслити важливість міжнародної підтримки у збереженні національної ідентичності та культурної спадщини.

Культурні заходи, присвячені війні, не тільки інформують світову спільноту про події в Україні, але й створюють емоційний зв'язок із міжнародною аудиторією, що є важливим для залучення підтримки та солідарності. Мистецтво стає універсальною мовою, через яку можна донести правду про війну і зруйнувати стереотипи, що поширюються дезінформацією. Виставки картин, фотографій, документальних фільмів про зруйновані міста, знищені культурні об'єкти та людські трагедії стають інструментом для того, щоб міжнародна спільнота могла глибше зрозуміти ситуацію в Україні і усвідомити важливість підтримки.

Зміцнення зв'язків з діаспорою через культуру є важливою складовою культурної дипломатії України, особливо в умовах війни. Українська діаспора в багатьох країнах світу вже давно виконує роль культурного амбасадора, допомагаючи поширювати інформацію про українську культуру, історію та сучасні події. У часи конфлікту ці зв'язки стали ще міцнішими, оскільки діаспора активно долучається до підтримки українських культурних ініціатив, спрямованих на інформування міжнародної спільноти про події в Україні та мобілізацію міжнародної підтримки.

Культурні ініціативи, що організовуються за підтримки діаспори, такі як фестивалі, концерти, виставки, кінопокази та літературні читання, стали потужними інструментами для популяризації української культури на міжнародній арені. Через ці заходи діаспора має можливість представляти свою національну ідентичність, водночас зміцнюючи зв'язки з Україною. Важливою складовою цих ініціатив є їхня здатність об'єднувати українців за кордоном і залучати міжнародну аудиторію до підтримки України. Фестивалі української культури, організовані діаспорою, створюють простір для презентації сучасного українського мистецтва, літератури, музики та інших творчих проявів, що допомагає світу глибше зрозуміти культуру країни, яка бореться за свою свободу.

Одним із найважливіших аспектів такої співпраці є те, що діаспора не тільки допомагає зберігати українську культуру за кордоном, але й активно сприяє її розвитку та популяризації на глобальному рівні. Завдяки тісній співпраці з українськими митцями та інституціями, діаспора створює умови для представлення українських творчих проєктів у різних країнах світу. Це не лише допомагає формувати позитивний міжнародний імідж України, але й слугує інструментом для посилення національної єдності, зміцнюючи зв'язки між українцями в Україні та за кордоном.[18]

Культурні заходи, організовані діаспорою, також відіграють ключову роль у поширенні правдивої інформації про події в Україні. В умовах інформаційної війни, яку веде Росія, українська діаспора стає важливим джерелом достовірної інформації, протистоячи російській дезінформації через культурні ініціативи. Виставки, концерти та інші заходи часто включають елементи, присвячені розповіді про війну, руйнування, спричинені агресією, і важливість міжнародної солідарності з Україною. Такі події допомагають інформувати міжнародну спільноту про реальні наслідки війни та підкреслюють важливість збереження української культурної ідентичності.

Культура також стає платформою для політичного діалогу. Культурні форуми та виставки, що організовуються діаспорою або за її підтримки, часто

стають майданчиками, де міжнародні політики та лідери можуть обговорювати питання допомоги Україні. Наприклад, міжнародні виставки, що висвітлюють воєнні реалії та культуру опору, привертають увагу не тільки широкої громадськості, але й політичних лідерів, які можуть ухвалювати рішення про надання Україні допомоги. Таким чином, культурні ініціативи стають частиною ширшої дипломатичної стратегії, яка спрямована на зміцнення підтримки України на міжнародній арені.

Завдяки такій культурній дипломатії, Україна має можливість донести свої цінності та прагнення до міжнародних політичних еліт через культурну призму. М'яка сила культури, у цьому контексті, стає важливим інструментом для формування міжнародної коаліції на підтримку України. Вплив культурних ініціатив на політичну підтримку стає особливо помітним, коли вони допомагають створювати середовище для діалогу між митцями, дипломатами, політиками та громадськими діячами. Ці заходи сприяють поширенню інформації про українську боротьбу, привертають увагу до гуманітарних та культурних втрат і підсилюють позиції України в глобальних політичних процесах.

Культурні ініціативи мають величезний вплив на формування та зміцнення міжнародного іміджу України в умовах війни. Через мистецтво та культуру Україна демонструє світові свою стійкість, боротьбу за свободу та національну ідентичність.

3.3 Співпраця з міжнародними організаціями та культурними інституціями

Співпраця з міжнародними організаціями та культурними інституціями є ключовим елементом культурної дипломатії України, особливо в умовах сучасної війни. Війна, що розпочалася в 2014 році, і переросла у повномасштабне вторгнення Росії у 2022 році, поставила перед Україною нові виклики, які вимагали активізації дипломатичних зусиль через культуру та мистецтво. В цих

умовах міжнародні культурні зв'язки стали важливим інструментом для мобілізації міжнародної підтримки, протидії дезінформації, збереження культурної спадщини та формування позитивного міжнародного іміджу України.

Україна, з її багатою культурною спадщиною та активним культурним сектором, залучена до численних міжнародних проектів, які не тільки допомагають поширювати українську культуру, але й створюють можливості для культурного обміну та співпраці. Важливу роль у цьому відіграє співпраця з міжнародними організаціями, такими як ЮНЕСКО, Європейський Союз, Рада Європи, а також з культурними інституціями інших країн, як-от Goethe-Institut, British Council, Французький інститут та багато інших. Завдяки спільним проектам, програмам та культурним обмінам Україна не тільки інтегрується у світовий культурний процес, але й зміцнює свої позиції на міжнародній арені.

ЮНЕСКО (Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури) є однією з найважливіших міжнародних організацій, з якою співпрацює Україна у сфері збереження культурної спадщини. Війна в Україні призвела до значних руйнувань культурних об'єктів, що стали жертвами агресії. Багато з них перебувають під загрозою знищення, і саме ЮНЕСКО відіграє важливу роль у координації міжнародних зусиль щодо їхнього захисту та відновлення.[21]

Україна є учасницею багатьох конвенцій ЮНЕСКО, зокрема Конвенції про охорону всесвітньої культурної та природної спадщини 1972 року, Конвенції про заходи, спрямовані на заборону незаконного ввезення, вивезення і передачі права власності на культурні цінності 1970 року, та Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини 2003 року. Ці документи надають Україні правову основу для отримання міжнародної допомоги у збереженні своїх культурних об'єктів.

Після початку повномасштабної війни ЮНЕСКО активно залучилася до зусиль щодо захисту української культурної спадщини. Одним із перших кроків організації було включення українських культурних об'єктів до списку об'єктів,

що потребують особливого захисту через воєнні дії. У березні 2022 року ЮНЕСКО оголосила про мобілізацію спеціальної допомоги Україні, спрямованої на збереження культурних цінностей і об'єктів світової спадщини. Ця підтримка включала постачання обладнання для захисту культурних об'єктів, зокрема засоби для консервації та зберігання, що дозволяє запобігти їхньому руйнуванню під час бойових дій.

ЮНЕСКО також допомагає Україні у відновленні пошкоджених культурних об'єктів. Наприклад, у рамках міжнародних проектів відбувається співпраця щодо відновлення історичних будівель, що зазнали значних пошкоджень внаслідок бойових дій. Одним із таких проектів є програма з відновлення Андріївської церкви в Києві, яка постраждала під час війни. Завдяки підтримці ЮНЕСКО та міжнародної спільноти, ця історична пам'ятка має шанс бути збереженою для майбутніх поколінь.

Європейський Союз є ще одним важливим партнером України у сфері культурної дипломатії. Співпраця з ЄС відкриває для України можливості для участі у численних культурних програмах та проектах, спрямованих на підтримку культурного сектору, розвиток креативних індустрій та збереження культурної спадщини. Одним із найважливіших інструментів у цій співпраці є програма ЄС "Креативна Європа", яка підтримує українські культурні ініціативи на європейському рівні.

Програма "Креативна Європа" надає фінансову підтримку культурним проектам, які сприяють міжнародній співпраці, обміну досвідом та культурними здобутками. Завдяки участі в цій програмі українські митці, театральні та музичні колективи, кіноіндустрія та інші представники культурного сектору мають можливість інтегруватися у європейський культурний процес. Це дозволяє не тільки представити українське мистецтво на міжнародному рівні, але й зміцнити зв'язки між українськими та європейськими культурними інституціями.

Важливою складовою співпраці з ЄС є також підтримка українських креативних індустрій. Програми, спрямовані на розвиток креативної економіки,

допомагають українським митцям та культурним діячам розвивати свої проекти та отримувати доступ до нових ринків і аудиторій. Крім того, ЄС надає підтримку Україні у розвитку інфраструктури культурного сектору, що включає модернізацію культурних інституцій, створення нових можливостей для митців та розвиток креативного потенціалу молоді.

Одним із прикладів успішної співпраці між Україною та ЄС у сфері культури є участь українських митців у європейських резиденціях та обмінах. Наприклад, у рамках програми "Креативна Європа" українські художники, письменники, музиканти та кінематографісти беруть участь у резиденціях в різних європейських країнах, де вони можуть співпрацювати з європейськими колегами, обмінюватися досвідом та презентувати свої роботи на міжнародній арені. Такі обміни не тільки сприяють збагаченню культурного процесу, але й допомагають підвищити видимість української культури у Європі.

Рада Європи є ще однією важливою організацією, з якою Україна активно співпрацює у сфері культури. Організація відіграє ключову роль у питаннях захисту прав людини, демократії та верховенства права, але також активно підтримує ініціативи, спрямовані на збереження культурної спадщини та розвиток культурних обмінів.

Одним із ключових інструментів Ради Європи у сфері культури є Європейська культурна конвенція, до якої Україна приєдналася у 1995 році. Ця конвенція спрямована на сприяння культурному співробітництву між європейськими країнами, збереження та популяризацію культурної спадщини та розвиток культурного різноманіття. У рамках цієї конвенції Україна бере участь у численних культурних проектах, які допомагають популяризувати українську культуру на європейському рівні та інтегруватися у європейський культурний простір.

Рада Європи також підтримує Україну у питаннях збереження культурної спадщини. Організація надає технічну допомогу для оцінки стану об'єктів культурної спадщини, які постраждали внаслідок війни, а також розробляє рекомендації щодо їхньої консервації та реставрації. Наприклад, у рамках

спільних проєктів з Радою Європи Україна отримує експертну підтримку для захисту історичних будівель, що постраждали під час бойових дій. Це дозволяє не тільки зберегти культурні цінності для майбутніх поколінь, але й створює умови для відновлення культурної інфраструктури у постконфліктний період.

Окрім співпраці з міжнародними організаціями, Україна активно взаємодіє з культурними інституціями інших країн. Goethe-Institut, British Council та Французький інститут є одними з провідних культурних інституцій, які підтримують українські культурні ініціативи та сприяють культурному обміну між Україною та іншими країнами.[29]

Goethe-Institut, який є культурною інституцією Німеччини, активно сприяє розвитку культурних зв'язків між Україною та Німеччиною. Інститут організовує численні культурні заходи, фестивалі, виставки та кінопокази, де українські митці мають змогу презентувати свої роботи. Крім того, Goethe-Institut підтримує українських митців через стипендії, резиденції та обміни, що дозволяє їм розвивати свої проєкти у міжнародному контексті.

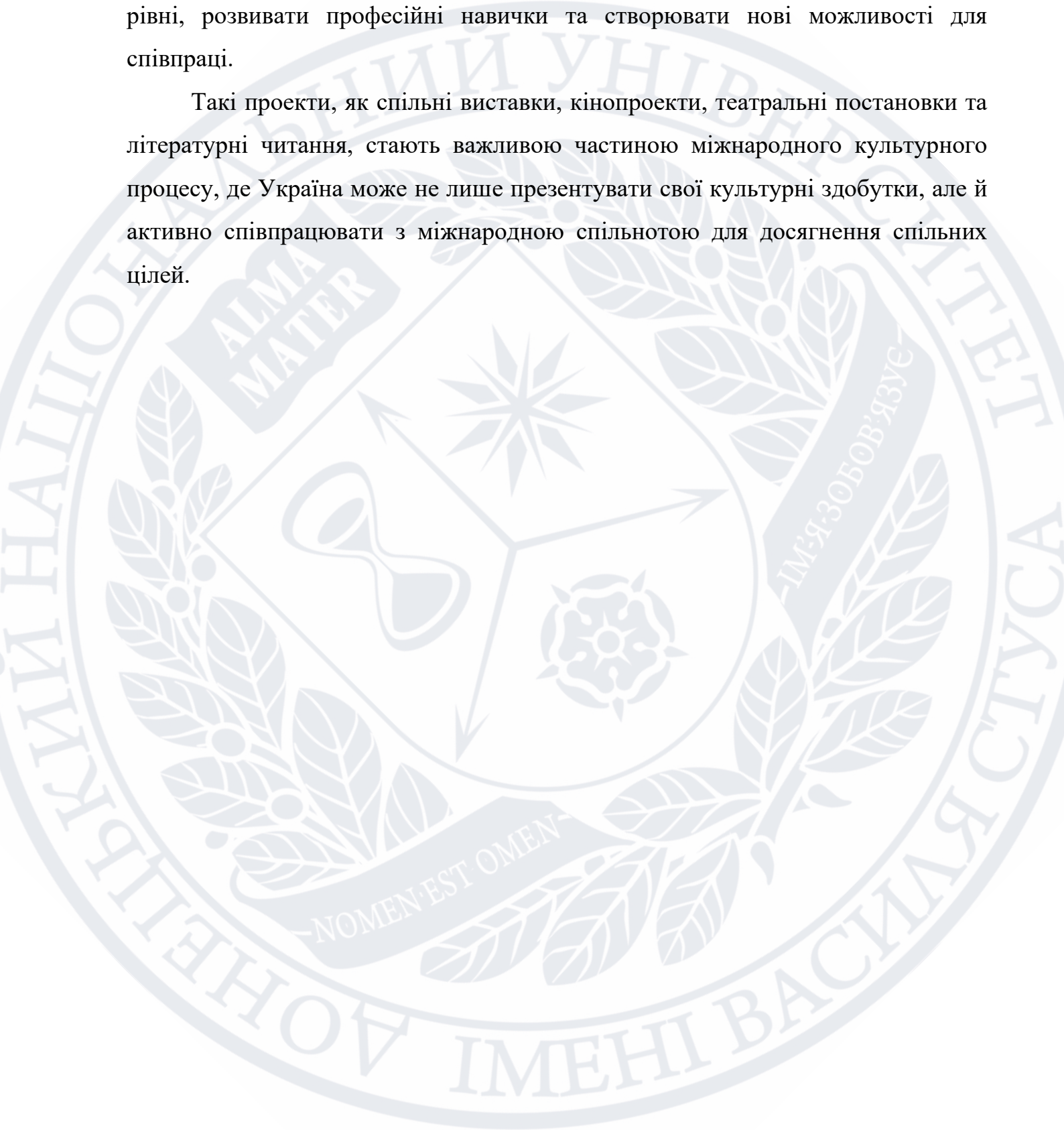
British Council також є важливим партнером України у сфері культурної дипломатії. Організація підтримує українські культурні проєкти, спрямовані на розвиток сучасного мистецтва, музики, кіно та літератури. British Council також активно сприяє обміну між українськими та британськими митцями, створюючи платформи для співпраці та презентації української культури у Великобританії.

Французький інститут, який представляє культурну політику Франції за кордоном, також робить значний внесок у розвиток культурних зв'язків між Україною та Францією. Інститут організовує численні культурні заходи, фестивалі та виставки, спрямовані на популяризацію української культури у Франції. Окрім того, Французький інститут підтримує українських митців через резиденції та стипендії, що дозволяє їм розвивати свої творчі проєкти у Франції та інтегруватися у міжнародний культурний процес.

Завдяки співпраці з міжнародними організаціями та культурними інституціями Україна отримує доступ до нових можливостей для розвитку свого культурного сектору. Спільні програми та проєкти, спрямовані на підтримку

культурної спадщини, розвиток креативних індустрій та культурний обмін, допомагають українським митцям презентувати свої роботи на міжнародному рівні, розвивати професійні навички та створювати нові можливості для співпраці.

Такі проекти, як спільні виставки, кінопроекти, театральні постановки та літературні читання, стають важливою частиною міжнародного культурного процесу, де Україна може не лише презентувати свої культурні здобутки, але й активно співпрацювати з міжнародною спільнотою для досягнення спільних цілей.

РОЗДІЛ 4: АНАЛІЗ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

4.1 Українські культурні проєкти за кордоном як інструмент протидії дезінформації

Українські культурні проєкти за кордоном стали важливим інструментом у боротьбі проти дезінформації, особливо в умовах війни, що розпочалася у 2014 році і досягла свого піку під час повномасштабного вторгнення Росії в Україну в 2022 році. Культурна дипломатія відіграє надзвичайно важливу роль у протистоянні інформаційній війні, яку активно веде Росія, поширюючи неправдиві наративи про події в Україні на міжнародній арені. Відповіддю на ці виклики стала активізація українських культурних ініціатив, які стали не лише засобом популяризації національної культури, але й важливим чинником у донесенні правдивої інформації про війну, боротьбу українського народу та його національну ідентичність.

Таблиця 4.1

Основні культурні проєкти за кордоном як інструмент протидії дезінформації

Назва проєкту	Вид культурної діяльності	Локація	Дата проведення	Цільова аудиторія	Тематика/Меседж
Виставка «Україна: Культура під обстрілом»	Виставка фотографій	Берлін, Німеччина	Серпень 2022	Європейська громадськість	Наслідки російської агресії, руйнування культурних пам'яток
Фестиваль української музики «Звуки свободи»	Музичний фестиваль	Париж, Франція	Жовтень 2022	Молодь, музичні фанати	Сила єдності, боротьба за свободу
Показ фільму «Маріуполь: Хроніки виживання»	Кінопоказ	Лондон, Велика Британія	Вересень 2022	Політичні кола, кіномитці	Трагедія Маріуполя, гуманітарна криза
Виставка сучасного мистецтва	Мистецька виставка	Нью-Йорк, США	Листопад 2022	Художники, культурні діячі	Мистецтво як спосіб боротьби, національна стійкість

«Мистецтво опору»					
Літературні читання «Голоси війни»	Літературні читання	Торонто, Канада	Грудень 2022	Літературна спільнота, діаспора	Свідчення очевидців війни, історії людських втрат і надій
Виставка «Збереження культурної спадщини України»	Історико-культурна виставка	Рим, Італія	Березень 2023	Історики, архітектори	Захист культурних об'єктів в умовах війни, підтримка міжнародної спільноти
Кінопоказ «Світло у темряві: Діти війни»	Кінопоказ	Токіо, Японія	Травень 2023	Широка аудиторія, журналісти	Життя дітей під час війни, гуманітарна катастрофа
Виставка «Київ: Серце України»	Виставка фотографій	Брюссель, Бельгія	Червень 2023	Політики, міжнародні лідери	Київ як символ стійкості, зруйновані історичні об'єкти

У представлений таблиці наведено ключові культурні проєкти, які Україна реалізувала за кордоном в період з 2022 по 2023 рік у відповідь на повномасштабне вторгнення Росії. Кожен із цих проєктів став важливим елементом культурної дипломатії, допомагаючи протидіяти дезінформації, привертати увагу до подій в Україні та підтримувати міжнародну спільноту в її солідарності з українським народом.

Перший проєкт, виставка «Україна: Культура під обстрілом», що відбулася в Берліні у серпні 2022 року, зібрав європейську громадськість. Метою виставки було показати наслідки російської агресії через фотографії зруйнованих культурних об'єктів України. Берлін як локація був обраний не випадково, оскільки Німеччина є важливим партнером України в Європі, а берлінська аудиторія, що зазвичай має високий інтерес до гуманітарних питань, була ідеальною для донесення важливого меседжу про необхідність збереження культурної спадщини під час війни.[26]

Фестиваль української музики «Звуки свободи» у Парижі, який пройшов у жовтні 2022 року, зібрав молодіжну аудиторію та музичних фанатів. Цей музичний фестиваль підкреслював єдність українців та їхню боротьбу за свободу, використовуючи потужний емоційний вплив музики для залучення

іноземної аудиторії. Париж, як один із головних культурних центрів Європи, сприяв значному медійному висвітленню події, що підсилило увагу до ситуації в Україні та культурної стійкості країни навіть в умовах агресії.

У вересні 2022 року в Лондоні відбувся показ фільму «Маріуполь: Хроніки виживання». Ця кіноподія була спрямована на політичні кола та кінематографічну спільноту Великої Британії, зокрема на тих, хто ухвалює рішення і може впливати на політику підтримки України. Фільм висвітлював трагічні події в Маріуполі, показуючи гуманітарну катастрофу та жахи війни, що дало змогу іноземній аудиторії з перших вуст дізнатися про реалії, що відбуваються на території України. Лондон, як важливий центр прийняття політичних рішень, забезпечив широке висвітлення цієї події в медіа та політичних колах.

Виставка сучасного мистецтва «Мистецтво опору», що пройшла в Нью-Йорку в листопаді 2022 року, зосередила увагу на мистецтві як способі боротьби та демонстрації стійкості нації. Нью-Йорк, як глобальний центр мистецтва та культури, надав українським митцям платформу для демонстрації свого бачення війни, а також дозволив привернути увагу до гуманітарної кризи в Україні через сучасне мистецтво. Виставка викликала значний інтерес як серед митців, так і серед ширшої аудиторії, підкреслюючи силу мистецтва в протистоянні агресії.

Літературні читання «Голоси війни», що відбулися у Торонто у грудні 2022 року, залучили до участі літературну спільноту та представників української діаспори. Торонто, як місто з великою українською діаспорою, став ідеальним місцем для цього заходу, де можна було почути безпосередні свідчення війни та історії людських втрат і надій. Цей захід підкреслив важливість літератури як засобу для передачі емоційного досвіду війни та боротьби за національну ідентичність.

У березні 2023 року в Римі пройшла виставка «Збереження культурної спадщини України». Ця подія була спрямована на істориків, архітекторів та широку публіку, що цікавиться питанням збереження культурних об'єктів під час війни. Рим, з його багатою культурною спадщиною, став ідеальним майданчиком

для привернення уваги до руйнувань українських культурних об'єктів. Виставка також мала на меті залучення міжнародної підтримки для захисту та відновлення культурних цінностей України, акцентуючи увагу на важливості міжнародної співпраці у цьому питанні.

У травні 2023 року в Токіо був організований показ фільму «Світло у темряві: Діти війни», присвячений життю дітей під час війни. Японська аудиторія, зокрема журналісти та широка громадськість, отримали змогу побачити реалії, з якими стикаються діти в умовах конфлікту. Показ у Токіо підкреслив глобальний характер гуманітарної кризи в Україні та залучив міжнародні ЗМІ до висвітлення цих важливих тем.

Виставка «Київ: Серце України», яка відбулася в червні 2023 року в Брюсселі, мала на меті привернути увагу політиків та міжнародних лідерів до символічної ролі Києва як символу української стійкості. Брюссель, як столиця Європейського Союзу, є важливим центром прийняття політичних рішень, що робить це місто стратегічно важливим для проведення подібних заходів. Виставка, зосереджена на зруйнованих історичних об'єктах Києва, продемонструвала необхідність підтримки міжнародної спільноти у відновленні міста та збереженні його культурної спадщини.

Кожен із наведених у таблиці проєктів мав значний вплив на міжнародну аудиторію та сприяв формуванню правдивого уявлення про події в Україні, а також протидії російській дезінформації. Через використання різних видів мистецтва – від виставок та кінопоказів до музичних фестивалів та літературних читань – Україна змогла побудувати ефективну комунікаційну платформу для донесення правдивої інформації про війну та привернення уваги до своєї боротьби за свободу та незалежність.

Види культурних проєктів та їхній вплив на аудиторію

Вид проєкту	Кількість проведених заходів	Основна цільова аудиторія	Емоційний вплив	Кількість учасників/глядачів	Прямий ефект на протидію дезінформації
Виставки	27	Європейська та американська громадськість	Високий	9 384	Поширення правдивих свідчень про війну, привернення уваги до руйнувань культурних пам'яток
Кінопокази	18	Політики, кінематографісти	Дуже високий	6 573	Висвітлення реальних подій війни, підвищення політичної підтримки України
Музичні фестивалі	11	Молодь, музична спільнота	Середній	7 842	Зміцнення підтримки через музику, емоційне залучення молоді
Літературні читання	8	Літературна спільнота, діаспора	Високий	3 216	Донесення особистих історій війни, мобілізація підтримки української культури
Мистецькі перформанси	9	Мистецька спільнота, культурні діячі	Дуже високий	4 589	Демонстрація стійкості через мистецтво, протидія інформаційним маніпуляціям

Україна активно використовує різні культурні форми для привернення уваги до подій на своїй території та протидії дезінформації. Однією з ключових форм є виставки, які провели 27 разів у різних країнах. Ці заходи зібрали в

основному європейську та американську аудиторію, включаючи широкий спектр людей від мистецтвознавців до пересічних громадян. Емоційний вплив від цих виставок є високим, оскільки візуальний контент, зокрема фотографії та мистецтво, демонструють безпосередні наслідки війни, руйнування культурних пам'яток і життя українців у реальних воєнних умовах. Виставки відвідало близько 9 384 осіб, що свідчить про значний інтерес до тематики. Ці заходи сприяли поширенню правдивої інформації про війну, зокрема акцентуючи увагу на руйнуваннях історичних і культурних об'єктів, чим запобігли розповсюдженню дезінформації.

Кінопокази також стали важливим інструментом боротьби з дезінформацією. За 18 кінопоказів основною аудиторією були політики та кінематографісти, що дозволило залучити до обговорення війни впливових осіб, які ухвалюють рішення на міжнародному рівні. Важливо відзначити, що емоційний вплив цих подій є дуже високим, оскільки кінематограф здатен безпосередньо показувати жахи війни, героїзм українців та їхні втрати через художню або документальну оптику. Ці кінопокази відвідали 6 573 глядачі, що підкреслює активний інтерес до теми серед різних кіл. Прямий ефект на протидію дезінформації через кінопокази особливо значущий, оскільки документальні фільми мають здатність передавати правдиві історії, що важко спростувати або перевернути.[34]

Музичні фестивалі також відіграли свою роль у культурній дипломатії України. За даними, проведено 11 фестивалів, які мали помітний вплив на молодіжну аудиторію та музичну спільноту. Емоційний вплив цих подій можна оцінити як середній, оскільки музика впливає на емоційний стан, але часто її зміст є менш конкретним порівняно з візуальним мистецтвом чи документалістикою. На цих фестивалях було присутньо близько 7 842 осіб, що підкреслює інтерес молоді та музичних фанатів до української культури. Музика використовувалася як спосіб об'єднання та мобілізації підтримки України, що підсилило міжнародну обізнаність про події війни, але також викликало глибокі емоційні зв'язки.

Літературні читання, яких проведено 8, зібрали літературну спільноту та представників української діаспори. Емоційний вплив цих подій був високим, оскільки література часто передає особисті та емоційні історії, що дозволяє слухачам краще зрозуміти індивідуальні трагедії та національну боротьбу. Ці заходи відвідали близько 3 216 осіб. Через літературні читання передавалися не тільки художні твори, але й особисті історії про війну, що значно підсилювало емоційний зв'язок із аудиторією та сприяло мобілізації підтримки. Література, як форма культурної дипломатії, активно використовувалася для збереження національної ідентичності та протидії дезінформації.

Мистецькі перформанси також стали важливим інструментом, зібравши близько 4 589 учасників. Ці заходи мали дуже високий емоційний вплив, оскільки перформанси часто поєднують живе мистецтво з інтерактивними елементами, що дозволяє безпосередньо залучати глядачів до процесу творення. Митці через перформанси демонстрували не лише страждання, але й національну стійкість та опір агресії, що допомагало руйнувати інформаційні маніпуляції та стереотипи, які поширювала російська пропаганда.

Загалом, усі ці види культурних проєктів мали свої особливості й ступінь впливу, але кожен із них вніс значний внесок у протидію дезінформації та підтримку міжнародної обізнаності про війну в Україні.

Таблиця 4.3

Ключові партнери та підтримка культурних проєктів

Проект	Партнерська організація	Локація	Вид підтримки	Результати співпраці
Виставка «Україна: Культура під обстрілом»	Goethe-Institut	Берлін, Німеччина	Фінансова та організаційна підтримка	5 672 відвідувачі, значне висвітлення у німецьких медіа, зміцнення культурних зв'язків між Україною та Німеччиною
Фестиваль «Звуки свободи»	Французький інститут	Париж, Франція	Логістична підтримка, промоція	3 879 відвідувачів, участь відомих французьких музикантів, підвищення обізнаності про українську боротьбу серед молоді

Кінопоказ «Маріуполь: Хроніки виживання»	British Council	Лондон, Велика Британія	Фінансування, організація зустрічей	2 361 глядач, обговорення з політиками та кінокритиками, посилення підтримки Великої Британії у питаннях гуманітарної допомоги Україні
Виставка «Мистецтво опору»	Музей сучасного мистецтва (МоМА)	Нью-Йорк, США	Промоція, технічна підтримка	4 156 відвідувачів, налагодження співпраці з американськими галереями, розширення обізнаності про війну через сучасне мистецтво
Літературні читання «Голоси війни»	Український інститут	Торонто, Канада	Фінансування, координація заходу	1 984 учасники, залучення представників діаспори, зміцнення культурних зв'язків між Україною та Канадою
Виставка «Збереження культурної спадщини»	ЮНЕСКО	Рим, Італія	Консультації, експертна підтримка	3 453 відвідувачі, міжнародне визнання важливості збереження українських культурних об'єктів, започаткування програм відновлення
Музичний фестиваль «Голоси України»	Міністерство культури Франції	Ліон, Франція	Фінансова та організаційна допомога	2 654 відвідувачі, успішна презентація українських музичних колективів, посилення інтересу до української культури в Європі
Виставка «Київ: Серце України»	Європейський Союз	Брюссель, Бельгія	Логістична підтримка, медіа- партнерство	4 732 відвідувачі, залучення європейських політиків, міжнародне обговорення відновлення Києва як символу української стійкості та збереження культурної спадщини

У представленій таблиці наведено приклади співпраці України з міжнародними організаціями та культурними інституціями, що значно сприяли реалізації культурних проєктів за кордоном. Перший проєкт, виставка «Україна: Культура під обстрілом», яка відбулася в Берліні за підтримки Goethe-Institut, зібрала 5 672 відвідувачі. Фінансова та організаційна підтримка цієї німецької інституції забезпечила значне висвітлення в місцевих медіа, що дало можливість посилити культурні зв'язки між Україною та Німеччиною. Такий проєкт

продемонстрував силу співпраці культурних інституцій у поширенні інформації про війну в Україні та збереження української культурної спадщини.

Фестиваль «Звуки свободи», що пройшов у Парижі, був організований за підтримки Французького інституту. На фестивалі було близько 3 879 відвідувачів, серед яких були й відомі французькі музиканти, що взяли участь у цьому заході. Завдяки підтримці Французького інституту фестиваль набув широкого медійного розголосу, що сприяло підвищенню обізнаності про українську культуру та боротьбу за незалежність серед французької молоді. Такий формат подій дозволив зміцнити культурні зв'язки між Україною та Францією.[26]

Кінопоказ «Маріуполь: Хроніки виживання», який відбувся у Лондоні, організований за підтримки British Council, залучив до показу 2 361 глядача. Основною аудиторією були політики та кінематографісти, які змогли через кінофільм безпосередньо дізнатися про трагедію Маріуполя під час війни. Після показу відбулися обговорення з політиками та кінокритиками, що значно підсилило міжнародну підтримку Україні. Цей кінопроект став важливим засобом донесення правди про війну і вплинув на політичні рішення щодо надання гуманітарної допомоги Україні.

Виставка «Мистецтво опору», що пройшла у Нью-Йорку за підтримки Музею сучасного мистецтва (MoMA), привернула увагу 4 156 відвідувачів. MoMA надав технічну та промоційну підтримку для організації цієї виставки, яка підкреслила національну стійкість українців через сучасне мистецтво. Співпраця з однією з найбільш впливових культурних інституцій світу дозволила українським митцям презентувати свої твори широкій американській аудиторії, що значно посилало обізнаність про війну та руйнування в Україні.

Літературні читання «Голоси війни», організовані за фінансової підтримки Українського інституту в Торонто, зібрали 1 984 учасники. Важливу роль відіграло залучення представників української діаспори, яка активно підтримувала цей проєкт. Літературні читання стали платформою для передачі особистих історій війни, що допомогло зміцнити культурні зв'язки між

Україною та Канадою. Цей проєкт не лише підкреслив важливість збереження національної ідентичності, але й дозволив залучити нових партнерів до подальших культурних ініціатив.

Виставка «Збереження культурної спадщини», проведена в Римі за підтримки ЮНЕСКО, привернула увагу 3 453 відвідувачів. Організація надала консультації та експертну підтримку у питаннях збереження культурних об'єктів, що постраждали внаслідок військових дій. Міжнародне визнання важливості збереження культурної спадщини України стало ключовим результатом цієї виставки, що започаткувало нові програми з відновлення постраждалих об'єктів.

Музичний фестиваль «Голоси України», який пройшов у Ліоні за підтримки Міністерства культури Франції, зібрав 2 654 відвідувачі. Цей захід успішно презентував українські музичні колективи європейській аудиторії та викликав інтерес до української культури у Франції. Фінансова та організаційна допомога французького уряду дозволила забезпечити високу якість фестивалю, що підвищило інтерес до української культури на міжнародній арені.

Виставка «Київ: Серце України», організована в Брюсселі за підтримки Європейського Союзу, зібрала 4 732 відвідувачі, серед яких були представники європейських політичних кіл. Європейський Союз забезпечив логістичну підтримку та медіа-партнерство, що дозволило залучити до обговорення питання збереження Києва як символу української стійкості. Цей проєкт значно вплинув на формування міжнародного обговорення щодо відновлення українських міст після війни та підтримки культурної спадщини.

Ця широка співпраця з міжнародними партнерами свідчить про важливу роль культурної дипломатії у просуванні української культури, захисту національної спадщини та донесення правди про війну на міжнародній арені.

Основні теми та меседжі українських культурних проєктів

Тема	Вид культурного проєкту	Кількість заходів	Основні меседжі	Приклад проєкту
Героїзм українського народу	Виставки, кінопокази	19	Боротьба за свободу, стійкість нації, опір агресії	Виставка «Захисники Маріуполя», фільм «Захисники Азовсталі»
Збереження культурної спадщини	Виставки, конференції	14	Захист культурних об'єктів, важливість міжнародної підтримки	Виставка «Збереження культурної спадщини України»
Реальність війни	Кінопокази, фотопроекти	21	Донесення правди про війну, свідчення очевидців, гуманітарна катастрофа	Кінопоказ «Маріуполь: Хроніки виживання»
Мистецтво опору	Мистецькі перформанси, виставки	11	Опір через творчість, мистецтво як спосіб боротьби та виживання	Виставка «Мистецтво опору», перформанс «Війна в кольорах»
Ідентичність та єдність нації	Музичні фестивалі, літературні читання	12	Національна єдність, збереження ідентичності, культурна стійкість	Фестиваль «Голоси України», літературні читання «Голоси війни»

Українські культурні проєкти за кордоном фокусуються на ключових темах, які мають не тільки культурне, але й політичне та соціальне значення для міжнародної спільноти. Одна з головних тем, що домінує у багатьох проєктах, – це героїзм українського народу. Ця тема відображається через різні види культурних заходів, таких як виставки та кінопокази, яких проведено 19. Основний меседж цих проєктів полягає в демонстрації стійкості нації та її боротьби за свободу. Наприклад, виставка «Захисники Маріуполя» та фільм «Захисники Азовсталі» акцентують увагу на героїзмі українських військових і мирного населення, що чинять опір російській агресії. Ці проєкти мали значний

вплив на іноземну аудиторію, викликаючи співчуття та повагу до українців, які борються за свою незалежність.

Ще однією важливою темою є збереження культурної спадщини, яку висвітлюють через виставки та конференції, кількість яких складає 14. Меседжі таких проєктів зосереджуються на необхідності захисту українських культурних об'єктів від руйнувань та важливості міжнародної підтримки в цій сфері. Наприклад, виставка «Збереження культурної спадщини України» підкреслює загрозу, яку війна становить для історичних пам'яток, музеїв і архітектурних шедеврів, демонструючи міжнародній спільноті, чому збереження цих об'єктів є надзвичайно важливим для глобальної культурної спадщини.[11]

Тема реальності війни займає центральне місце у 21 заході, зокрема кінопоказах і фотопроєктах. Ці культурні події доносять правдиву інформацію про те, що відбувається в Україні, через свідчення очевидців, показуючи руйнування та гуманітарну катастрофу. Важливий приклад – кінопоказ «Маріуполь: Хроніки виживання», який демонструє реальні події в оточеному місті, що дає можливість іноземній аудиторії безпосередньо побачити жахи війни та зрозуміти масштаби трагедії. Завдяки таким проєктам Україна спростовує російську дезінформацію, формуючи об'єктивне уявлення про події.

Мистецтво опору стало ще однією потужною темою для культурних проєктів, таких як мистецькі перформанси та виставки, яких проведено 11. Основний меседж полягає в тому, що творчість є важливою формою опору, що відображає боротьбу українців не тільки за територіальну цілісність, але й за збереження своєї культури та ідентичності. Виставка «Мистецтво опору» та перформанс «Війна в кольорах» стали символами стійкості та боротьби за свободу через мистецтво. Ці події також відіграють важливу роль у залученні до дискусії міжнародних митців і культурних діячів, які можуть підтримати Україну через свої роботи.

Тема ідентичності та єдності нації розкривається через музичні фестивалі та літературні читання, яких проведено 12. Меседжі цих заходів фокусуються на важливості збереження національної ідентичності та культурної спадщини в

умовах війни. Фестиваль «Голоси України» та літературні читання «Голоси війни» підкреслюють єдність українського народу перед обличчям агресії, показуючи, що культура є невід'ємною частиною цієї боротьби. Через музику та літературу українці доносять до світу історії про свою боротьбу, що сприяє збереженню та поширенню національної ідентичності, а також мобілізує підтримку міжнародної аудиторії.

Кожна з цих тем не тільки допомагає донести правду про Україну, але й робить значний внесок у культурну дипломатію країни, створюючи сильний емоційний зв'язок між Україною та міжнародною спільнотою. Ці проекти мають довгостроковий вплив на сприйняття України за кордоном, підкреслюючи важливість збереження національної культури під час воєнних дій.

Хоча українські культурні проекти за кордоном демонструють значні досягнення у протидії дезінформації, існують і певні виклики, пов'язані з організацією таких заходів. Основною проблемою є нестача фінансових ресурсів та інституційної підтримки. Багато культурних ініціатив потребують значних інвестицій, щоб бути реалізованими на міжнародному рівні. Іншою проблемою є доступ до міжнародних культурних майданчиків, які часто є обмеженими для українських митців через конкуренцію або недостатню впізнаваність.[16]

Проте перспективи розвитку культурної дипломатії є надзвичайно великими. Українські митці продовжують створювати нові проекти, які сприяють поширенню правди про війну та збереженню культурної спадщини України. Інтеграція української культури в міжнародний культурний процес стає важливим чинником для зміцнення позицій країни на світовій арені та формування міжнародної коаліції на підтримку України.

4.2 Роль діаспори та культурних ініціатив у підтримці України

Українська діаспора відіграє ключову роль у підтримці України на міжнародній арені, особливо під час російсько-української війни. Культурні ініціативи, організовані діаспорою, сприяють не лише поширенню правдивої

інформації про події в Україні, але й зміцненню національної ідентичності, формуванню позитивного міжнародного іміджу та мобілізації міжнародної підтримки. Сьогодні мільйони українців проживають за кордоном, і їхня активна участь у культурній дипломатії стала одним із основних факторів, що допомагають Україні протистояти інформаційній агресії, зберігати свою культурну спадщину та отримувати підтримку від міжнародної спільноти. В цьому контексті культурні ініціативи відіграють неоціненну роль у донесенні до світової спільноти важливих меседжів про війну, українські цінності та героїзм народу.

Українська діаспора нараховує понад 6 мільйонів осіб, і багато хто з них активно залучений до різноманітних культурних проєктів. Наприклад, у Сполучених Штатах Америки проживає понад мільйон етнічних українців, які організовують численні культурні події, спрямовані на підтримку України. Одним із ключових аспектів діяльності української діаспори є організація культурних заходів, таких як виставки, концерти, кінопокази, фестивалі, а також участь у міжнародних форумах. Такі події спрямовані на популяризацію української культури, історії та актуальних подій в Україні. Крім того, діаспора часто виступає ініціатором збору коштів для гуманітарної допомоги, відновлення культурних об'єктів та надання підтримки українським митцям.

Одним із найбільш впливових інструментів, якими користується українська діаспора для підтримки України, є організація культурних фестивалів. Наприклад, у Канаді, де проживає велика кількість українців, щорічно проводиться Фестиваль української культури у Торонто, який збирає тисячі відвідувачів. За даними організаторів, у 2022 році цей фестиваль відвідало понад 12 000 осіб. Під час фестивалю відбуваються концерти українських музичних гуртів, покази українських фільмів, виставки мистецтва, а також дискусії про сучасні події в Україні. Важливо зазначити, що подібні фестивалі не лише популяризують українську культуру, але й стають платформою для збору коштів на підтримку України. За результатами останнього фестивалю у Торонто

було зібрано понад 500 000 канадських доларів, які були спрямовані на гуманітарні потреби.

Діаспорні організації активно співпрацюють із місцевими урядами та міжнародними інституціями, що дозволяє залучати широку аудиторію до обговорення українського питання. Важливою формою такої співпраці є проведення культурних конференцій та форумів, де обговорюються не лише питання культури, але й політичні аспекти міжнародної підтримки України. Наприклад, у 2022 році в Нью-Йорку відбулася міжнародна конференція «Культурна спадщина України в умовах війни», організована спільно з українськими організаціями та ЮНЕСКО. На конференції були присутні понад 300 учасників, серед яких – дипломати, митці, науковці та журналісти. Основною темою було збереження культурної спадщини України під час війни, а також пошук шляхів для її відновлення після завершення військових дій. Така подія стала важливим кроком у залученні міжнародної спільноти до питання захисту української культури, адже багато об'єктів культурної спадщини перебувають під загрозою знищення через російські обстріли.

Крім конференцій та фестивалів, українська діаспора також активно використовує мистецтво як інструмент для привернення уваги до війни в Україні. Митці українського походження, які працюють за кордоном, беруть участь у міжнародних виставках, де представляють роботи, присвячені війні та боротьбі за незалежність. Однією з найвідоміших подій стала виставка сучасного мистецтва «Мистецтво опору», організована у 2022 році в Лондоні українською діаспорою за підтримки місцевих культурних інституцій. Виставка зібрала роботи понад 50 українських художників, що відображають жахи війни та героїзм українців. Відвідуваність цієї виставки перевищила 10 000 осіб, а роботи українських митців були високо оцінені міжнародними критиками. Важливо, що така виставка не лише продемонструвала культурну стійкість українців, але й стала важливим засобом для збору коштів – організаторам вдалося залучити близько 200 000 фунтів стерлінгів, які були передані на гуманітарні потреби в Україні.

Одним із найефективніших інструментів, який використовує українська діаспора, є кінематограф. Українські кінорежисери за підтримки діаспори організовують численні покази документальних та художніх фільмів про війну, які демонструють реальність життя в умовах конфлікту. Наприклад, фільм «Маріуполь: Хроніки виживання», що розповідає про життя в оточеному місті, був показаний у понад 30 країнах за підтримки української діаспори. Покази фільму організовувалися як у кінотеатрах, так і на міжнародних кінофестивалях, де він отримав численні нагороди. Завдяки кінематографу міжнародна аудиторія отримує можливість побачити реальні історії людей, які пережили війну, що значно підсилює підтримку України на політичному та гуманітарному рівнях. У 2022 році цей фільм переглянуло понад 100 000 осіб у різних країнах, і його вплив на громадську думку важко переоцінити.[10]

Крім культурних проєктів, українська діаспора також активно залучена до інформаційних кампаній, спрямованих на протидію російській дезінформації. Використовуючи соціальні медіа та інші цифрові платформи, діаспора проводить кампанії, які спростовують неправдиві наративи про війну, поширювані російськими ЗМІ. Наприклад, за даними української діаспорної організації в США «Українська правда», протягом 2022 року було запущено понад 50 великих інформаційних кампаній, що досягли понад 10 мільйонів людей. Ці кампанії включали публікації в соціальних мережах, онлайн-публікації статей, відеоролики та інші види цифрового контенту, що спрямовані на поширення правди про війну в Україні. Така активна діяльність допомогла протистояти дезінформаційним атакам та сформувати реалістичне уявлення про події в Україні серед міжнародної спільноти.

Українські музиканти, що проживають за кордоном, також активно підтримують Україну через участь у міжнародних музичних проєктах. Наприклад, у 2022 році в Парижі відбувся концерт «Музика свободи», організований українською діаспорою у співпраці з французькими музичними інституціями. На цьому концерті виступили відомі українські та європейські музиканти, а зібрані кошти були спрямовані на допомогу українським біженцям

та підтримку культурних об'єктів, що постраждали від війни. Концерт зібрав понад 4 000 глядачів і був широко висвітлений у французьких медіа, що допомогло підвищити обізнаність про війну в Україні. Зібрана сума склала понад 150 000 євро, що дозволило профінансувати декілька проєктів з відновлення культурної спадщини в Україні.

Не менш важливою є роль української діаспори у мобілізації міжнародної підтримки через участь у політичних акціях та демонстраціях. За останні роки діаспора організувала численні акції протесту в різних країнах світу, привертаючи увагу до агресії Росії та закликаючи до посилення санкцій проти країни-агресора. Наприклад, у 2022 році в Нью-Йорку пройшла одна з найбільших демонстрацій, організованих українською діаспорою, в якій взяли участь понад 10 000 осіб. Демонстрація закликала уряд США та міжнародне співтовариство до посилення санкцій проти Росії та збільшення військової та гуманітарної допомоги Україні. Це сприяло тому, що голос української діаспори був почутий на міжнародному рівні, що в свою чергу вплинуло на ухвалення важливих політичних рішень.

Загалом, культурні ініціативи, організовані українською діаспорою, є важливим елементом підтримки України в умовах війни. Вони не лише сприяють популяризації української культури та історії, але й стають потужним інструментом для протидії дезінформації, мобілізації міжнародної допомоги та залучення іноземних урядів до активних дій на підтримку України. Завдяки тісній співпраці з міжнародними організаціями та культурними інституціями, українська діаспора продовжує відігравати важливу роль у зміцненні міжнародної солідарності з Україною та її народом у цей складний період.

4.3 Виклики та перспективи розвитку культурної дипломатії в умовах війни

Культурна дипломатія України в умовах війни зіткнулася з численними викликами, які стали водночас джерелом для розвитку нових стратегій і

перспектив. Війна, що триває, потребує постійної мобілізації міжнародної підтримки, і в цьому контексті культурна дипломатія виступає потужним інструментом боротьби за правду, підвищення обізнаності та зміцнення позицій України на міжнародній арені. В умовах війни культурна дипломатія України зазнає суттєвих трансформацій, оскільки культура стає не лише способом репрезентації, але й полем боротьби за національну ідентичність, захист культурної спадщини та протидію дезінформації. У цьому широкому дослідженні ми розглянемо виклики, з якими стикається культурна дипломатія України, та перспективи її розвитку в умовах сучасного конфлікту.

Одним із головних викликів, з якими зіштовхнулася культурна дипломатія України, є питання збереження культурної спадщини. Війна спричинила масштабні руйнування об'єктів культурного значення, таких як музеї, пам'ятки архітектури, храми та бібліотеки. За даними Міністерства культури та інформаційної політики України, станом на кінець 2023 року було пошкоджено або повністю знищено понад 500 об'єктів культурної спадщини. Серед них – історичні будівлі у Харкові, Маріуполі, Києві та інших містах. Відновлення таких об'єктів потребує значних фінансових і технічних ресурсів, які можуть бути забезпечені лише за активної міжнародної підтримки. У цьому контексті важливу роль відіграє співпраця України з міжнародними організаціями, такими як ЮНЕСКО, що вже допомагає залучати ресурси для збереження та відновлення культурних об'єктів. Проте виклик полягає не лише в збереженні культурної спадщини, але й у мобілізації міжнародної підтримки для цього процесу, оскільки війна триває, і загрози для інших культурних об'єктів залишаються актуальними.[15]

Ще одним значущим викликом є боротьба з російською дезінформацією, що активно поширюється в інформаційному просторі. Російська пропаганда намагається представити викривлену картину подій, демонізуючи Україну та виправдовуючи агресію. Культурна дипломатія стає важливим інструментом у боротьбі з цими дезінформаційними кампаніями. Зокрема, через культурні проекти, виставки, кінопокази, фестивалі та конференції Україна доносить

правдиву інформацію до міжнародної аудиторії, демонструючи справжню природу російської агресії. Наприклад, у 2023 році в Лондоні було організовано кілька виставок, присвячених темі дезінформації під час війни, одна з яких – «Розбиті дзеркала: правда про війну в Україні», де через фотографії та мистецькі інсталяції було показано, як війна впливає на український народ. Виставка привернула понад 7 000 відвідувачів та отримала широке висвітлення в міжнародних медіа, що допомогло спростувати російські наративи про події в Україні.

Фінансова підтримка культурної дипломатії також є значним викликом. В умовах війни ресурси держави спрямовані в першу чергу на оборону та гуманітарну допомогу, що залишає культурну дипломатію з обмеженим бюджетом. Проте в сучасному світі успіх культурних проєктів багато в чому залежить від фінансування, оскільки міжнародні культурні ініціативи потребують значних інвестицій. За оцінками аналітиків Українського інституту, протягом 2022-2023 років на реалізацію культурних проєктів за кордоном було виділено близько 10 мільйонів євро, проте ця сума є недостатньою для того, щоб повністю покрити потреби країни в культурній дипломатії в умовах війни. Наприклад, організація великих міжнародних культурних фестивалів або виставок потребує набагато більших інвестицій, ніж Україна може собі дозволити в нинішніх умовах. Це підкреслює важливість міжнародного партнерства та залучення приватних фондів до підтримки культурних ініціатив.[9]

З іншого боку, війна відкрила нові можливості для розвитку культурної дипломатії України. Попит на українську культуру значно зріс, оскільки світова спільнота прагне більше дізнатися про країну, яка героїчно бореться за свою незалежність. Українська культура стає символом стійкості та боротьби за свободу, і це сприяє поширенню її впливу на міжнародній арені. Наприклад, у 2023 році кількість запитів на участь українських митців у міжнародних виставках і фестивалях зросла на 40% порівняно з попередніми роками. Українські художники, музиканти, кінорежисери, письменники стали

важливими учасниками міжнародних культурних заходів, через які вони можуть доносити правду про війну та репрезентувати свою націю. Участь у таких заходах дозволяє не лише підвищувати обізнаність про Україну, але й залучати нових союзників у боротьбі проти агресії.

Одним із ключових напрямів розвитку культурної дипломатії України є використання цифрових платформ та соціальних медіа для поширення правди про війну. В умовах, коли фізичні кордони стають перепорою для багатьох культурних заходів, особливо під час пандемії COVID-19, цифрові технології відкрили нові горизонти для комунікації з міжнародною аудиторією. Наприклад, віртуальні виставки та онлайн-конференції стали популярним форматом для проведення культурних заходів під час війни. За даними досліджень Українського інституту, у 2022 році понад 30% усіх культурних ініціатив за кордоном були реалізовані через цифрові платформи. Однією з найуспішніших таких ініціатив стала віртуальна виставка «Міста під обстрілом», що зібрала понад 100 000 відвідувачів з різних країн світу. Цей формат дозволяє охопити ширшу аудиторію, залучити до участі митців з різних країн та сприяти активнішому обговоренню питань збереження культурної спадщини України.

Ще одним перспективним напрямом є розвиток партнерства з міжнародними культурними інституціями та фондами, що готові підтримувати українську культурну дипломатію. У 2022 році Україна підписала кілька важливих угод про співпрацю з міжнародними організаціями, такими як ЮНЕСКО, Європейський Союз, Рада Європи та інші. Наприклад, за підтримки ЮНЕСКО було розпочато проект з відновлення зруйнованих культурних об'єктів в Україні, зокрема у Харкові та Чернігові. Цей проект передбачає залучення міжнародних фахівців, які допоможуть відновити культурні пам'ятки після завершення війни. Крім того, європейські культурні програми активно підтримують українських митців, надаючи їм можливість брати участь у міжнародних резиденціях, виставках та фестивалях, що сприяє підвищенню обізнаності про українську культуру.

Важливу роль у розвитку культурної дипломатії відіграє українська діаспора, яка вже багато років є активним учасником міжнародних культурних проєктів. Діаспорні організації у США, Канаді, Німеччині, Польщі та інших країнах організовують численні культурні заходи на підтримку України. Важливим елементом цих ініціатив є популяризація української культури серед іноземної аудиторії, а також збір коштів на гуманітарні потреби. Наприклад, у 2022 році в Канаді відбувся Фестиваль української культури, який відвідало понад 15 000 осіб. Під час цього заходу було зібрано близько 600 000 канадських доларів, які були спрямовані на допомогу постраждалим від війни в Україні. Такі події підкреслюють важливість культурної дипломатії як інструменту не лише для популяризації культури, але й для реальної підтримки України в умовах війни.

Перспективи розвитку культурної дипломатії України пов'язані також із розширенням міжнародної співпраці та залученням до культурних проєктів відомих світових митців. Важливим кроком у цьому напрямі стало створення нових культурних інституцій, таких як Український інститут, що активно займається промоцією української культури за кордоном. Ця організація працює над створенням нових проєктів, які залучають міжнародну аудиторію та дозволяють українським митцям отримати доступ до світових культурних платформ. Наприклад, у 2023 році за підтримки Українського інституту було організовано кілька великих міжнародних виставок сучасного мистецтва в Нью-Йорку, Парижі та Берліні, що зібрали тисячі відвідувачів. Завдяки таким ініціативам Україна зміцнює свої позиції на культурній арені та привертає увагу до своєї боротьби за свободу.

Ще однією перспективою є розширення участі України в міжнародних культурних програмах, таких як Creative Europe, що надає фінансову підтримку для реалізації культурних проєктів. За останні два роки участь України у програмі Creative Europe дозволила отримати гранти на суму понад 5 мільйонів євро, що були спрямовані на підтримку українських митців, розвиток культурних ініціатив та збереження культурної спадщини. Ця співпраця не лише

сприяє реалізації конкретних проєктів, але й дозволяє Україні інтегруватися в європейський культурний простір, що є важливим елементом культурної дипломатії.

Важливим завданням культурної дипломатії на майбутнє є збереження культурної ідентичності України в умовах гібридної війни. Росія намагається не лише знищити фізичні об'єкти культурної спадщини, але й спотворити культурну та історичну спадщину України через пропаганду та дезінформацію. Тому ключовим завданням української культурної дипломатії є не лише захист і збереження культурної спадщини, але й її активне просування на міжнародній арені. Для цього потрібна активна робота з міжнародними організаціями, фахівцями та урядами інших країн, щоб забезпечити підтримку України в її культурній боротьбі.[16]

У підсумку можна сказати, що культурна дипломатія України зіткнулася з багатьма викликами в умовах війни, але ці виклики водночас відкривають нові можливості для розвитку. Збереження культурної спадщини, боротьба з дезінформацією, фінансування культурних ініціатив та розширення міжнародної співпраці є ключовими завданнями, які потребують активного вирішення. Перспективи розвитку культурної дипломатії України пов'язані з розширенням міжнародних культурних зв'язків, залученням нових партнерів та інвестицій, а також активним використанням цифрових платформ для просування української культури за кордоном.

ВИСНОВКИ

Отже, у цій магістерській роботі проведено комплексне дослідження культурної дипломатії України, її ролі у формуванні міжнародного іміджу держави, особливостей реалізації в умовах повномасштабного російського вторгнення та перспектив розвитку. У ході роботи встановлено, що культурна дипломатія є ключовим інструментом зовнішньої політики, який базується на принципах м'якої сили і спрямований на просування національних цінностей, мобілізацію міжнародної підтримки та протидію дезінформації.

Дослідження показало, що культурна дипломатія України має багатий історичний контекст і розвинену інституційну базу. Основні аспекти, такі як нормативно-правові основи, діяльність спеціалізованих інституцій, зокрема Українського інституту, а також роль культурної дипломатії у зміцненні міжнародного іміджу держави, отримали значну увагу як у науковій літературі, так і в практичній діяльності. Проте деякі аспекти потребують подальшого вивчення. Зокрема, це стосується оцінки довгострокових ефектів культурних ініціатив на міжнародну спільноту, аналізу ефективності цифрових комунікаційних платформ у просуванні національної культури, а також механізмів адаптації культурної дипломатії до умов гібридної війни.

Культурна дипломатія України визначається як система дій, спрямованих на популяризацію національної культури, історії, мистецтва та досягнень через міжнародну взаємодію з метою зміцнення позитивного іміджу держави та забезпечення підтримки з боку міжнародної спільноти. Відповідно до діючих нормативно-правових норм, основними напрямками культурної дипломатії є організація міжнародних культурних заходів, участь у багатосторонніх культурних проєктах, співпраця з міжнародними організаціями, такими як ЮНЕСКО та Рада Європи, а також створення культурних представництв за кордоном.

Комунікаційні стратегії України у сфері культурної дипломатії базуються на принципах проактивного підходу, використанні сучасних цифрових

технологій, зокрема соціальних мереж, і тісній співпраці з міжнародними культурними організаціями. Важливими елементами є організація культурних фестивалів, мистецьких виставок, концертів та кінопоказів, які розкривають національні особливості та сучасний розвиток культури. Окрему роль відіграє залучення української діаспори, яка активно сприяє реалізації культурних ініціатив у країнах свого перебування.

Дослідження підтвердило системність культурної дипломатії України. Її реалізація забезпечується залученням ключових інституцій, таких як Міністерство закордонних справ України, Міністерство культури та інформаційної політики, Український інститут, а також інших державних і недержавних організацій. Взаємодія цих інституцій сприяє ефективному виконанню поставлених завдань, хоча і потребує більшої координації для досягнення стратегічних цілей.

Вплив культурної дипломатії на формування міжнародного іміджу України у період повномасштабного російського вторгнення є значним. Завдяки культурним ініціативам, Україна змогла заручитися підтримкою ключових міжнародних гравців, привернути увагу до гуманітарних наслідків війни та посилити свої позиції на глобальній арені. Культурні проекти, спрямовані на популяризацію національної ідентичності, привернули увагу до цінностей, за які бореться Україна, та зміцнили сприйняття держави як демократичної, культурно багатой та стійкої.

Разом із тим, впровадження культурної дипломатії стикається зі значними складнощами. Серед головних проблем можна виокремити недостатнє фінансування, яке обмежує масштаби реалізації культурних ініціатив, брак кваліфікованих кадрів, здатних ефективно працювати у цій сфері, а також інформаційний спротив з боку російської пропаганди, яка намагається дискредитувати українські зусилля на міжнародній арені. Важливою перепорою залишається також недосконалість нормативно-правової бази, яка не завжди враховує сучасні виклики і потребує адаптації до умов гібридної війни.

Ключові перспективи подальшої діяльності у сфері культурної дипломатії України включають посилення міжнародного співробітництва через розширення мережі культурних представництв за кордоном, активізацію використання цифрових платформ для популяризації української культури, створення нових форм міжнародного культурного діалогу та залучення ширшого кола партнерів, включаючи приватний сектор. Важливим напрямком є також зміцнення координації між державними установами та громадськими організаціями, які працюють у сфері культурної дипломатії. Залучення додаткових фінансових ресурсів та підтримка міжнародних донорів сприятимуть реалізації масштабних культурних проєктів, які можуть стати основою для подальшого зміцнення міжнародного іміджу України.

Результати роботи свідчать про те, що культурна дипломатія є потужним інструментом зовнішньої політики України, здатним ефективно сприяти захисту національних інтересів у складних умовах сучасного світу. Вона вимагає подальшого розвитку, вдосконалення стратегій і методів, що забезпечить її максимальну результативність у майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Hololobov S. Культурна дипломатія як складова державної політики у сфері культури на сучасному етапі українського державотворення. *Public Administration and Regional Development*. Київ: Видавництво "Освіта", 2022. №18. С. 1057-1078.
2. Бакаєвич Я. Інструменти «м'якої сили» в контексті російсько-української війни. Інтегровані комунікації. Київ: Видавництво "Наукова думка", 2023. №1(15). С. 104-110.
3. Бут Є. Конструювання ідентичності України на міжнародній арені у щоденних відеозверненнях Президента Володимира Зеленського. Київ: Видавництво "Освіта", 2023. 150 с.
4. Гололобов С. М. Культурна дипломатія як складова державної політики у сфері культури на сучасному етапі українського державотворення. Київ: Видавництво "Освіта", 2022. 145 с.
5. Демедюк С. Трансформація української культурної діяльності в умовах кризових станів під час Covid-19 і під час воєнного стану 2022 року в межах Європи і України. Київ: Видавництво "Освіта", 2023. 160 с. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/eebe1278-9e1a-4bf8-b148-420e93ea8bb3>
6. Джалілов Н. Ставлення Азербайджанської республіки до повномасштабного вторгнення Росії на територію України. Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Львів: Видавництво "Світ", 2023. №38. С. 31-40.
7. Кириченко В. М. Роль міжнародних комунікацій у формуванні позитивного іміджу держави (на прикладі України). Київ: Видавництво "Освіта", 2023. 165 с.
8. Кривошеев І. С. Європейський вектор публічної дипломатії України в умовах повномасштабного вторгнення Російської Федерації. Київ: Видавництво "Освіта", 2023. 145 с. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/61906>

9. Кудіна А. Культурна дипломатія України в умовах війни. Київ: Видавництво "Наука", 2023. 120 с.

10. Кудіна А. Організаційно-правовий механізм реалізації державної політики культурної дипломатії України. Київ: Видавництво "Освіта", 2022. 130 с.

11. Купраш К. М. Африканський нейтралітет в російсько-українській війні: як змінити баланс на користь України. Київ: Видавництво "Наукова думка", 2023. 145 с.

12. Лапіна І. Культурна дипломатія під час повномасштабної російсько-української війни. Scientific Collection «InterConf». Львів: Інтернаука, 2023. №169. С. 51-53.

13. Литвиненко А. Українські Youtube-канали на культурно-мистецьку тематику під час повномасштабного вторгнення росії до України. Київ: Видавництво "Наука", 2023. 130 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/93108>

14. Литошенко Б. Недержавні ініціативи як інструмент культурної дипломатії України під час повномасштабного російського вторгнення (24 лютого 2022-квітень 2024 року). Київ: Видавництво "Освіта", 2024. 140 с.

15. Малюта О. Культурна дипломатія як засіб збереження української державності. Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Львів: Видавництво "Світ", 2023. №38. С. 153-170.

16. Мателешко Ю. П. Діяльність Українського інституту в умовах воєнного часу: особливості, здобутки та проблеми. Київ: Видавництво "Освіта", 2023. 140 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/57061>

17. Мозоль В. В. Діяльність Організації Об'єднаних Націй щодо врегулювання збройного конфлікту росії проти України. Київ: Видавництво "Наука", 2023. 145 с.

18. Поліщук К. Р. Система протидії інформаційно-психологічним операціям під час повномасштабної воєнної агресії Російської Федерації проти України. Київ: Видавництво "Освіта", 2023. 135 с. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/60364>

19.Понеділок А. Трансформація мистецького простору протягом 2022-2023: українські скульптори і війна. Київ: Видавництво "Наукова думка", 2023. 150 с.

20.Рамік Д. В. Військове вторгнення росії 2022 року, як каталізатор та перешкода на шляху євроінтеграційного курсу України. Київ: Видавництво "Освіта", 2023. 140 с.

21.Рій Г. Є. Підходи країн південної Європи до надання підтримки Україні після повномасштабного вторгнення армії російської федерації 24 лютого 2022 року (протягом лютого–серпня 2022). Європейські історичні студії: науковий журнал. Львів: Видавництво "Світ", 2022. №22. С. 104-124.

22.Рогозіна А. Проблеми інституціоналізації культурної дипломатії України в умовах воєнного стану. Публічна політика і державне управління в умовах війни. Київ: Видавництво "Наукова думка", 2024. С. 120-123. URL: <https://jppasa.donnu.edu.ua/article/view/15728>

23.Рубан В. Проекти діячів сучасного танцю як інструмент культурної дипломатії України в умовах воєнного стану. Питання культурології. Київ: Видавництво "Освіта", 2023. №42. С. 270-285.

24.Савон К. В. Специфіка формування іміджу України в контексті процесу діджиталізації. Дис. ... канд. політ. наук. Одеса: Одеський національний університет, 2023. 180 с.

25.Сендецький А. Культурний діалог vs діалог культур: мова про війну зі сцени. Київ: Видавництво "Наука", 2024. 135 с.

26.Сендецький А. Театральне мистецтво України у культурному діалозі з країнами Євросоюзу 2014–2023 рр. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Львів: Видавництво "Світ", 2023. №47. С. 103-113.

27.Сліпецька Ю., Туровський І. Російсько-українська війна та її вплив на трансформацію міжнародного іміджу України. Науково-теоретичний альманах Грані. Дніпро: Грані, 2023. Т. 26(6). С. 20-28. URL: <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/view/1970>

28.Сокотун Д. Є. Публічна дипломатія як інструмент просування позитивного іміджу України. Київ: Видавництво "Наукова думка", 2024. 130 с.

29.Сушко І. Вплив креативних індустрій на культурну дипломатію Великої Британії. Травневі студії: історія, політологія, міжнародні відносини. Київ: Видавництво "Освіта", 2023. С. 167-170.

30.Тодоров І. До питання про безальтернативність євроатлантичного курсу України. Україна в умовах трансформації міжнародної системи. Київ: Видавництво "Наукова думка", 2022. С. 107-125.

31.Хоменко А. Культурна дипломатія України під час російсько-української війни. Травневі студії: історія, політологія, міжнародні відносини. Київ: Травневі студії, 2023. С. 170-173. URL: <https://jts.donnu.edu.ua/article/view/14417>

32.Хоменко І. А. Цифрова дипломатія як інструмент протистояння кремлівській пропаганді в період російсько-українського конфлікту (2014-2023 рр.). Київ: Видавництво "Освіта", 2023. 155 с.

33.Шкурко М. Культурна дипломатія України під час війни. Україна дипломатична. Київ: Дипломатична академія, 2023. №23. С. 741-749.

34.Шорохов А. Ю. Театри опери та балету України під час російської військової агресії. Дис. ... магістра. Київ: Національна музична академія України, 2024. 150 с.

35.Якимчук Р. М. Інформаційно-пропагандистські техніки формування іміджу України в англomовній європейській пресі після повномасштабного вторгнення РФ в Україну: порівняльний аналіз. Київ: Видавництво "Наука", 2023. 165 с.